

Vejledning om forældelse af krav efter arbejdsskader

Denne vejledning indeholder en beskrivelse af de aktuelle regler om forældelse på arbejdsskadeområdet. Vejledningen træder i kraft 1. juli 2016.

Vejledningen er skrevet til alle, der har brug for at orientere sig om de gældende forældelsesregler ved behandlingen af arbejdsskader, herunder Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings sagsbehandlere, fagforeninger, advokater og forsikringsselskaber.

Vejledningen er bygget op på følgende måde:

Kapitel 1 og 2 giver en beskrivelse af forældelse som begreb og regelgrundlaget for forældelse.

Kapitel 3 beskriver de særlige forhold, der gælder for fristerne for forældelse i arbejdsskadesager.

Kapitel 4 gennemgår med udgangspunkt i en række eksempler de konkrete overvejelser omkring forældelse, som gælder ved behandlingen af arbejdsskadesager.

Forældelse efter Danske Lov samt reglerne i overgangsperioden (fra 1. januar 2008 til og med 31. december 2010). Kapitlerne kan dog med fordel læses i sammenhæng med eksemplerne i kapitel 4.

Forældelse af krav i henlagte sager.

Kapitel 8 beskriver de særlige forhold, der gør sig gældende for skader, hvor der både er krav efter arbejdsskadesikringsloven og krav efter erstatningsansvarsloven.

Der er desuden udarbejdet en oversigt over henholdsvis begreber og udtryk, som anvendes i vejledningen og lovgrundlaget for forældelse af arbejdsskadesager. Disse fremgår som bilag 1 og 2.

Denne vejledning erstatter afsnittet om forældelse i tidligere vejledning om genvurdering, genoptagelse og forældelse af arbejdsskadesager nr. 10043 af 11. december 2009.

Arbejdsskadestyrelsen den 29. juni 2016

Helle Klostergaard Christensen

/Rikke Nissen

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
1.1. Tidsfristen for forældelse	3
2. Kort om regelgrundlaget for forældelse	4
2.1. Reglerne i forældelsesloven	5
2.2. Særreglerne i arbejdsskadesikringsloven	5
2.3. Efterfølgende ændringer af forældelsesreglerne	5
2.4. Overgangsperioden fra 1. januar 2008 til 31. december 2010	6
2.5. Opbygning af reglerne	6
3. Forældelse i arbejdsskadesager	7
3.1. Den lange forældelsesfrist	7
3.1.1. Arbejdsulykker	7
3.1.2. Erhvervssygdomme	7
3.2. Den korte forældelsesfrist	8
3.2.1. Kravet stiftes, når den tilskadekomne vidste at han havde et krav, eller når hans manglende viden kunne tilregnes ham som groft uagtsomt	9
3.3. Tillægsfrist (frist til at anlægge en retssag efter at arbejdsskademyndighederne har afsluttet sagsbehandlingen)	11
4. Forældelse af arbejdsskader i praksis	12
4.1. Grundlæggende afklaring	12
4.1.1. Hvornår er kravet stiftet, rammes det eventuelt af forældelse i overgangsperioden, og hvornår forældes retten til at gøre kravet gældende fra?	13
4.2. Følgerne af en arbejdsskade er ikke tidligere anmeldt (for sen anmeldelse)	14
4.3. Ændringer af fortegnelsen over erhvervssygdomme	18
4.4. Genoptagelse, når erhvervssygdommen tidligere er afvist efter Danske Lovs bestemmelser	19
4.5. Genoptagelse, når krav som følge af en arbejdsskade tidligere har været behandlet	19
4.5.1. Genoptagelse af varigt mén – nye krav	20
4.5.2. Genoptagelse af erstatning for tab af erhvervsevne – nye krav	21
4.6. Forvaltningsretlig genoptagelse	24
5. Forældelse efter tidligere lovgivning (Danske Lovs 5-14-4)	25
6. Forældelse i overgangsperioden (fra 1. januar 2008 til og med 31. december 2010)	26
7. Forældelse i henlagte sager	27
7.1. Sagen henlagt på tilskadekomnes ønske	27
7.2. Sagen henlagt, fordi tilskadekomne ikke svarede på henvendelser (tidligere arbejdsskadelove)	28
8. Forholdet mellem forældelse af personskader omfattet af både arbejdsskadelovgivningen og erstatningsansvarsloven	31
Bilag 1 – Begrebsoversigt	32
Bilag 2 – Lovgrundlaget	38
Bilag 3 – Oversigt over eksempler i vejledningen	40

Vejledningens eksempler indeholder så vidt muligt en tidslinje, der illustrerer tidspunkt, hvor den enkelte forældelsesfrist løber. Den røde streg er den lange frist og den blå streg er den korte frist. En gul streg illustrerer den gamle forældelsesfrist i Danske Lov, mens en grøn streg angiver tillægsfristen.

1. Indledning

Anerkendelse af en arbejdsskade betyder, at den tilskadekomne kan have ret til en eller flere af ydelserne efter arbejdsskadelovgivningen. Disse tilkendes og udbetales til den tilskadekomne i forbindelse med Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings behandling af arbejdsskadesagen.

At kunne tale om forældelse forudsætter altså, at der er taget stilling til, om man har et krav på en ydelse efter arbejdsskadereglerne, som man kan gøre gældende. Kravet kan være opstået i forbindelse med den oprindelige skade, eller ved en efterfølgende forværring af følgerne.

Kravet gøres i praksis gældende ved, at den tilskadekomne retter henvendelse til forsikrings-selskabet eller Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og gør opmærksom på sit krav, inden forældelse af kravet er indtrådt.

Det er kravet på ydelserne – altså den økonomiske kompensation for den arbejdsskade, som anerkendes – der kan forældes. Man mister retten til at få de ydelser, som man ellers ville være berettiget til, hvis der indtræder forældelse. Man kan altså alene få behandlet sit krav, når der ikke er indtrådt forældelse.

Hvis der er tvivl om årsagssammenhængen mellem en arbejdsskade og de krav, som bliver gjort gældende, skal det sikres, at kravene ikke er forældede, inden der tages stilling til retten til ydelserne.

1.1. Tidsfristen for forældelse

Der er i lovgivningen opstillet tidsfrister for, hvor længe man kan gøre et krav gældende. Det er de tidsfrister, som i vejledningen her omtales som forældelsesfrister.

Fristerne for forældelse gælder, uanset om det er en endnu ikke tilkendt ydelse eller om det er en forhøjelse af en tidligere tilkendt ydelse. Hvis man ikke gør kravet gældende, inden det rammes af forældelse, mister man retten til ydelsen.

Fristerne for at gøre et krav gældende er helt centrale for forståelsen af forældelse. Hvornår er kravet opstået? Efter hvilke regler er kravet opstået? Hvilken frist gælder, før der indtræder forældelse? Hvad er konsekvenserne af de ting, der er sket undervejs i forløbet?

Forældelse er den ultimative konsekvens af, at man ikke har gjort sit krav gældende. I modsætning til reglerne for anmeldelse og adgangen til genoptagelse, er der ikke dispensationsadgang, når forældelse er indtrådt.

For at kunne få erstatning, må der ikke være indtrådt forældelse. Man skal derfor sikre sig, at man overholder fristerne for at gøre sit krav gældende. For sager omfattet af arbejdsskadelovgivningen betyder det, at man skal sikre sig at arbejdsskaden er anmeldt, og at man har gjort opmærksom på, at man har krav på ydelser efter loven som følge af denne arbejdsskade. Hvis der indtræder forværringer efter arbejdsskadesagens behandling, skal disse nye krav også gøres gældende over for forsikrings-selskabet og Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

2. Kort om regelgrundlaget for forældelse

Med virkning fra 1. januar 2008 trådte den gældende forældelseslov (FÆL) i kraft (lov nr. 522 af 6. juni 2007 om forældelse af fordringer). Den afløste både Danske Lovs bestemmelser om forældelse og lov om forældelse af fordringer (1908-loven).

Samtidig med vedtagelsen af forældelsesloven, blev der også vedtaget en tillægslov (lov 523 af 6. juni 2007 om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer m.v.). I denne reguleres de særlige regler om forældelse inden for en række områder. Af tillægsloven fremgår blandt andet, at der gælder særlige regler om forældelse for krav, der er omfattet af reglerne i arbejdsskadelovgivningen¹.

Det betyder i praksis, at forældelseslovens frister og betingelser gælder for det enkelte krav, medmindre der i særlovgivningen er gjort undtagelser hertil.

De særlige regler for skader omfattet af arbejdsskadesikringen fremgår af

- § 36, stk. 2-5 i arbejdsskadesikringsloven,
- § 3, stk. 4, i forældelsesloven, og
- § 3 i lov nr. 443 af 23. maj 2012 (lov om ændring af lov om arbejdsskadesikring). Se nærmere herom i afsnit 4.4 og bilag 2.

Forældelsesloven § 3 – den lange frist

Stk. 3. Forældelse indtræder senest

1) 30 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade, jf. dog stk. 4, og for fordringer på erstatning for skade forvoldt ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller ved forstyrrelser ved støj, rystelser el.lign.,

...

Stk. 4. Stk. 3, nr. 1, finder ikke anvendelse på fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af en erhvervs sygdom, jf. § 7 i lov om arbejdsskadesikring.

Lov om arbejdsskadesikring § 36, stk. 2-5 – den korte frist og undtagelser

Stk. 2. Krav efter loven eller mod arbejdsgiveren på erstatning eller godtgørelse i anledning af en arbejdsskade, jf. § 5, forældes efter reglerne i forældelsesloven, jf. dog stk. 3-5.

Stk. 3. Fristen efter forældelseslovens § 3, stk. 1, er 5 år for krav som nævnt i stk. 2. Denne forældelsesfrist regnes først fra den dag, da fordringshaveren blev bekendt med fordringen og skyldneren, eller fra den dag, da fordringshaverens manglende kendskab kan tilregnes denne som groft uagtsomt.

Stk. 4. Er en arbejdsskade anmeldt inden forældelsesfristens udløb, indtræder forældelse af krav efter loven tidligst 3 år efter, at Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring eller den, der efter regler fastsat i medfør af § 15, stk. 6, eller § 35, stk. 3, træffer afgørelse eller tager stilling, har givet meddelelse om sin afgørelse eller stillingtagen. Indbringes sagen for Ankestyrelsen inden for de i § 44, stk. 2, fastsatte frister, regnes fristen på 3 år fra meddelelsen om Ankestyrelsens afgørelse. Det samme gælder, når Ankestyrelsen behandler sagen, selv om klagefristerne er overskredet, jf. § 44, stk. 3.

¹ Jf. Højesterets dom af 25. april 2016 i sag 213/2014 gælder disse regler både for arbejdsskader omfattet af lov om arbejdsskadesikring (LBK nr. 278 af 14. marts 2013) og tidligere arbejdsskadelove, eksempelvis lov om sikring mod følger af arbejdsskader (LBK nr. 943 af 16. oktober 2000)

Stk. 5. Stk. 3 og forældelseslovens § 3, stk. 1 og 2, finder ikke anvendelse på krav på erstatning eller godtgørelse i sager omfattet af § 41, stk. 2. Det samme gælder ved genoptagelse på andet grundlag end §§ 41-43.

2.1. Reglerne i forældelsesloven

Efter at de nuværende forældelsesregler trådte i kraft 1. januar 2008 gælder to frister ved krav på erstatning m.v. som følge af personskade en lang frist på 30 år og en kort frist på 3 år. Hvis én af fristerne er overskredet, er kravet forældet.

Den lange frist på 30 år løber fra kravets stiftelse, og gælder kun for ulykker. Fristen begynder at løbe den dag ulykken skete.

Der gælder efter § 3, stk. 4, i forældelsesloven ikke en lang frist for forældelse af erhvervssygdomme.

Den korte frist på 3 år løber fra kendskab til kravet.

Krav, der før de nye forældelsesregler trådte i kraft var forældede, forbliver som udgangspunkt forældede, jf. dog afsnit 2.3.

2.2. Særreglerne i arbejdsskadesikringsloven

Reglerne i forældelsesloven gælder også for krav efter arbejdsskadesikringsloven. Dog er der en række fravigelser i arbejdsskadesikringsloven i forhold til forældelsesloven. Den vigtigste fravigelse er, at den korte frist, der i forældelsesloven er 3 over, er 5 år for krav efter arbejdsskadesikringsloven.

Hertil kommer, at der gælder et lempeligere krav til tilskadekomnes viden eller burde-viden efter arbejdsskadesikringsloven samt at tillægsfristen er 3 år og at den korte forældelsesfrist ikke gælder i visse situationer, se mere i afsnit 3.2 og kapitel 4.

2.3. Efterfølgende ændringer af forældelsesreglerne

Der blev i 2012 gennemført en ændring af arbejdsskadesikringsloven med hensyn til forældelse.

Ændringen omfatter sager, hvor kravet på erstatning m.v. var forældet før 1. januar 2008, og som derfor ikke var omfattet af de nye forældelsesregler.

Ændringen indebærer, at spørgsmålet om forældelse skal afgøres efter arbejdsskadesikringslovens regler om forældelse. Det betyder primært, at der i sager om erhvervssygdomme ikke gælder en lang forældelsesfrist; § 36, stk. 2, i arbejdsskadesikringsloven, jf. § 3, stk. 4, i forældelsesloven.

Dette gælder uanset, om sagen tidligere har været behandlet i Arbejdsskadestyrelsen og afvist som forældet. I denne situation giver lovændringen mulighed for at få sagen genoptaget.

Den korte frist på 5 år, jf. § 36, stk. 3, i arbejdsskadesikringsloven regnes tidligst fra ændringslovens ikrafttræden den 1. januar 2013.

Med andre ord blev en række krav, der var forældet efter Danske Lovs 5-14-4 "genoplivet".

Se mere herom i afsnit 4.4 og i bilag 2.

2.4. Overgangsperioden fra 1. januar 2008 til 31. december 2010

Krav, der ville være blevet forældet i overgangsperioden fra 1. januar 2008 til 31. december 2010, er tidligst forældet 1. januar 2011, medmindre de inden dette tidspunkt ville være forældede efter både gamle og nye regler. I det sidstnævnte tilfælde anvendes det seneste tidspunkt for forældelsens indtræden. Man kunne altså i overgangsperioden få behandlet et krav, selv om det var forældet efter nogle af forældelsesreglerne. Den mulighed ophørte, da overgangsperioden udløb. Se mere i kapitel 6.

Krav, der følger af en forvaltningsretlig genoptagelse eller af at en tidligere afvist sygdom er kommet på fortegnelsen og derfor nu kan anerkendes, forældes ikke efter den korte frist. Se mere i afsnit 4.3 og 4.6.

2.5. Opbygning af reglerne

Som udgangspunkt har alle krav, som kan forældes, både en lang og en kort frist for forældelse. Dertil kommer en kortere frist (tillægsfristen) til at anlægge en retssag efter at arbejdsskademyndighederne har afslået det fremsatte krav.

Vurderingen af, hvorvidt forældelse er indtrådt for et konkret krav afhænger af en eventuel overskridelse af de forskellige frister

- 1) Den **lange forældelsesfrist på 30 år** regnes fra det tidspunkt, hvor skaden skete, altså skadesårsagstidspunktet (FÆL § 3, stk. 3 og 4).
- 2) Den **korte frist på 5 år** regnes fra **skadevirkningstidspunktet**, altså tidspunktet hvor kravet kunne gøres gældende, fordi man vidste eller burde vide, at man havde et krav (ASL § 36, stk. 3)
- 3) Endelig er der en **tillægsfrist på 3 år** (§ 36, stk. 4). Det er den frist sagens parter har til at anlægge en retssag, når arbejdsskademyndighederne har afslået at imødekomme kravet. Denne frist regnes fra den endelige administrative afgørelse i sagen. Fristen har alene betydning i forhold til rettidigt at anlægge en retssag efter at arbejdsskademyndighederne har afgjort spørgsmålet om kravet, og har således ikke betydning for arbejdsskademyndighedernes behandling af arbejdsskadesagen. Tillægsfristen berøres kun sporadisk i vejledningen.

Hvis enten den korte eller den lange frist er overskredet i den konkrete sag, er der indtrådt forældelse, hvorefter kravet ikke længere kan gøres gældende. Vær opmærksom på, at tillægsfristen ikke kan indtræde før den korte frist er udløbet.

De vigtigste frister for forældelse i behandlingen af arbejdsskadesagen hos myndighederne er:

Frist	Fristens længde	Vær opmærksom på	Hjemmel
Lang frist	30 år	Regnes fra skadesdatoen Gælder kun for arbejdsulykker Fristen er absolut	FÆL § 3, stk. 3 og 4
Kort frist	5 år	Regnes fra tidspunktet, hvor den tilskadekomne vidste, at han havde kravet eller manglende kendskab til kravet skyldes grov uagtsomhed	ASL § 36, stk. 3
	Ingen kort frist, når	<ul style="list-style-type: none"> en ændring af fortegnelsen over erhvervssygdomme forvaltningsretlig genoptagelse² 	ASL § 36, stk. 5
Tillægsfrist	Indtræder tidligst efter 3 år	Regnes fra arbejdsskademyndighedernes afgørelse	ASL § 36, stk. 4

I bilag 2 er regelsættet for forældelse af arbejdsskadesager beskrevet.

3. Forældelse i arbejdsskadesager

Som nævnt i indledningen indeholder forældelsesloven hovedreglerne om forældelse, mens arbejdsskadesikringsloven indeholder de særlige regler, der gælder for krav som følge af en arbejdsskade.

Da der kun er beskrevet undtagelser for så vidt angår den korte frist i arbejdsskadesikringsloven, gælder forældelseslovens regler for den lange frist:

- Den lange frist vurderes efter FÆL § 3, stk. 3 og 4, jf. § 36, stk. 2, i ASL
- Den korte frist vurderes efter ASL § 36, stk. 3,
- Tillægsfristen vurderes efter ASL § 36, stk. 4.

3.1. Den lange forældelsesfrist

Når det skal vurderes, om den lange frist for at gøre et krav gældende som følge af en arbejdsskade er overskredet, er det nødvendigt at afklare, om kravet følger af en arbejdsulykke eller om det er en følge af en erhvervssygdom.

3.1.1. Arbejdsulykker

Det er kun for arbejdsulykkerne, at der gælder en lang frist for forældelse. Denne er 30 år ifølge FÆL § 3, stk. 3, og begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor arbejdsulykken sker. Det er det tidligste tidspunkt man kan gøre et krav om erstatning gældende, nemlig fra det tidspunkt man er udsat for skaden.

Den 30 årige forældelsesfrist er absolut. Fristen kan ikke udskydes eller først begynde at løbe fra et senere tidspunkt. Når de 30 år er gået fra skaden skete, kan yderligere krav ikke gøres gældende, da der er indtrådt forældelse.

3.1.2. Erhvervssygdomme

Der gælder ikke en lang frist for erhvervssygdommene. Det følger af FÆL § 3, stk. 4.

Det skyldes, at en del af kræftsygdommene først udvikles mere end 30 år efter at påvirkningen har fundet sted. Da den lange frist regnes fra ophøret af den skadelige påvirkning, ville det i praksis

² Den lange 30-årige frist for forældelse gælder dog uanset dette for ulykkestilfælde.

betyde, at krav efter disse kræftsygdomme ville være forældet, allerede inden sygdommen var brudt ud. Den tilskadekomne ville dermed være afskåret fra at gøre sit krav gældende, før disse optrådte.

Derfor ophævede man den lange frist for forældelse af krav på ydelser som følge af erhvervs-sygdomme. Denne ophævelse af den lange frist følger af reglerne i forældelsesloven, og gælder for alle erhvervssygdomssager.

Krav, der følger af en erhvervssygdom, kan derfor kun forældes efter den korte frist.

3.2. Den korte forældelsesfrist

Den korte forældelsesfrist er reguleret i arbejdsskadesikringsloven. Den er på 5 år og regnes fra det tidspunkt, hvor man havde kendskab til, at man havde et krav på (flere) ydelser, eller hvor det manglende kendskab til sit krav skyldes grov uagtsomhed.

Fristen løber fra det tidspunkt, hvor den tilskadekomne ved (eller hvor den manglende viden kunne tilregnes pågældende som groft uagtsomt), at man har krav på ydelser efter arbejdsskadesikringsloven. Hvis den manglende viden skyldes simpel uagtsomhed, begynder den korte frist ikke at løbe endnu.

Den korte 5-årige frist suspenderes med andre ord indtil tidspunktet, hvor den tilskadekomne får kendskab til sit krav og kan gøre det gældende, eller til det tidspunkt, hvor hans manglende kendskab kan tilregnes ham som groft uagtsomt.

Den korte 5-årige frist kan imidlertid kun suspenderes, hvis årsagen til at kravet ikke er gjort gældende er, at den tilskadekomne har været i en **faktisk** vildfarelse om, at han havde et krav. Men den kan som udgangspunkt ikke suspenderes, hvis årsagen til at den tilskadekomne ikke har gjort kravet gældende er, at han var i en **retlig** vildfarelse, se eksempel 1 og 2.

Kun i meget sjældne tilfælde kan der indrømmes den tilskadekomne suspension af den korte 5-årige frist for forældelse, hvis han er bragt i en retlig vildfarelse om retten til ydelserne ved eksempelvis at have søgt professionel rådgivning hos en advokat.

Eksempel 1 – Faktisk vildfarelse om årsagssammenhæng, suspension af den korte 5-årige forældelsesfrist

Morten faldt på arbejdet og vred i knæet i november 2008. I januar 2009 anerkendte vi knæskaden som en arbejdsskade. Morten fik tilkendt 5 procent i godtgørelse for varigt mén, men fik ingen erstatning for tab af erhvervsevne, da han kunne fortsætte i sit arbejde.

I løbet af vinteren 2010 udviklede Morten gener oppe i hoften og blev afskediget fra sit arbejde i januar 2011, da han ikke længere kunne gå og løfte i et omfang, så virksomheden kunne beholde ham.

I januar 2016 gjorde hans læge opmærksom på, at hans smerter i hoften kunne hænge sammen med arbejdsskaden, idet hans smerter efter lægens opfattelse var opstået, fordi han havde gået skævt på grund af knæproblemerne. Morten havde ikke været vidende om denne mulige sammenhæng.

Morten bad derfor om genoptagelse af sin arbejdsskadesag i februar 2016.

Ulykke november 2008	Knæmén Januar 2009	Nye smerter (hofte) vinter 2010	Afskedigelse Januar 2011	Viden om årsagssammenhæng fra læge Januar 2016
-------------------------	-----------------------	------------------------------------	-----------------------------	---

Morten var i en faktisk vildfarelse om et krav på yderligere erstatning efter loven. Han fik først ved samtalen med lægen i januar 2016 viden om, at der kunne være en medicinsk sammenhæng mellem arbejdsskaden og generne i hoften. Den korte 5-årige forældelsesfrist begyndte derfor først at løbe fra januar 2016.

Eksempel 2 – Retlig vildfarelse om adgang til genoptagelse, ikke suspension af den korte 5-årige forældelsesfrist

Lisbets arbejdsskade blev anerkendt i 2009 og vi traf i januar 2010 afgørelse om, at hun ikke havde ret til erstatning for tab af erhvervsevne, da hun fortsat var i arbejde.

Lisbet blev tilkendt førtidspension på grund af arbejdsskaden med virkning fra den 15. januar 2011.

Lisbet kendte ikke til reglerne for genoptagelse af arbejdsskadesagen. Hun bad derfor ikke om genoptagelse på tidspunktet, hvor hun overgik til førtidspensionen. Først i marts 2016 fortalte en veninde hende, at hun kunne få arbejdsskadesagen genoptaget. Herefter kontaktede hun os for at få genoptaget spørgsmålet om ret til erstatning for tab af erhvervsevne som følge af overgangen til førtidspension.

Ulykke anerkendt Januar 2009	Ikke erhvervsevnetab Januar 2010	Tilkendt førtidspension Januar 2011	Kendskab til regler Marts 2016
---------------------------------	-------------------------------------	--	-----------------------------------

Manglende viden om reglerne for genoptagelse af en arbejdsskadesag er en retlig vildfarelse. Den korte 5-årige frist for forældelse af kravet på erstatning som følge af overgangen til førtidspension var derfor ikke suspenderet, men løb fra tidspunktet, hvor hun overgik til førtidspension, uanset at hun – på grund af ukendskab til reglerne om genoptagelse – ikke havde viden om, at hun kunne gøre et krav på erstatning for tab af erhvervsevne gældende.

3.2.1. Kravet stiftes, når den tilskadekomne vidste at han havde et krav, eller når hans manglende viden kunne tilregnes ham som groft uagtsomt

Når der skal tages stilling til, om den korte 5-årige frist for forældelse er begyndt at løbe, skal det afklares, om den tilskadekomne vidste at han havde et krav, eller om hans manglende viden kan tilregnes ham som groft uagtsomt. Det er dermed fra lovgivers side bestemt, at der skal meget til at statuere denne viden.

Fordi det er ydelserne efter en arbejdsskade, som kan rammes af forældelse, kan anmeldelsen af skaden isoleret set ikke medføre, at den korte 5-årige frist for forældelse begynder at løbe. Fristen løber først fra det tidspunkt, hvor tilskadekomne vidste han havde et krav, eller hvor hans manglende viden kunne tilregnes ham som groft uagtsomt. Hvis han først blev bekendt med sit krav om erstatning efter anmeldelsen, fordi han først blev afskediget under sagens behandling, ville den korte 5-årige frist for forældelse først løbe fra tidspunktet for afskedigelsen.

Læs mere om, hvornår viden indtræder (eller hvornår den manglende viden kan tilregnes ham som groft uagtsomt) i eksemplerne 16 og 17 i afsnit 7.2. om henlæggelser.

Men efterhånden som den tilskadekomne bliver udredt, undersøgt og er i kontakt med læger, kommunen og andre om typisk behandling og afklaring af den erhvervsmæssige situation, der er en følge af den anmeldte skade, så opnår tilskadekomne en viden om sin ret til kravet. Hvis ikke denne viden er faktisk til stede, må det overvejes om den manglende viden kan tilregnes den tilskadekomne som groft uagtsomt. Når viden er til stede (eller manglende viden kan tilregnes pågældende som groft uagtsomt), begynder den korte 5-årige frist at løbe.

At man har fået det værre end man havde det før skaden, er heller ikke i sig selv tilstrækkeligt, idet man også skal vide (eller den manglende viden skal kunne tilregnes pågældende som groft uagtsomt) at forværringen skyldes arbejdsskaden. Denne viden (eller manglende viden, som kan tilregnes pågældende som groft uagtsomt) vil oftest indtræde på skadestidspunktet eller umiddelbart efter i de situationer, hvor arbejdsskaden er eneste årsag til de aktuelle gener. Ved vurderingen af, om den tilskadekomne har viden (eller om den manglende viden, som kan tilregnes pågældende som groft uagtsomt) inddrager Arbejdsmarkedets Erhvervssikring blandt andet skadens omfang og lægmands viden om forventelige følger.

Det kan på den ene side betyde, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring forventer, at viden (eller manglende viden som kan tilskrives pågældende som groft uagtsomt) om et krav som følge af en voldsom skade indtræder i nær tidsmæssig sammenhæng med skadestidspunktet, mens man ved en mindre skade godt kan være længere tid om at indse, at man har et krav. Også når den tilskadekomne i forvejen har gener samme sted, kan det være svært at skille følgerne af den forudbestående skade fra arbejdsskaden, og viden (eller mangel på viden på grund af grov uagtsomhed) kan derfor indtræde på et senere tidspunkt, da den tilskadekomne et stykke tid tror, at følgerne skyldes den forudbestående skade.

Den tilskadekomne skal være klar over, at han har eller vil have krav, uanset at dette endnu ikke kan beskrives endeligt. Viden (eller manglende viden, der kan tilregnes pågældende som groft uagtsomt) vil foreligge, når det kan konstateres, at den tilskadekomne kender de faktiske omstændigheder om sin helbredsmæssige/ erhvervsmæssige situation, og han har en viden om (eller når hans mangel på viden skyldes grov uagtsomhed), at arbejdsskaden er hel eller delvis årsag til den helbredsmæssige/erhvervsmæssige ændring.

Eksempel 3 – Forværring af mén

Kurt fik den 1. oktober 2010 en rygskaade ved en arbejdsulykke. Han havde forudbestående daglige rygsmarter, blandt andet på grund af en medfødt rygskaevhed. Det samlede mén vurderedes til 15 procent, men vi nedsatte godtgørelsen med 1/3 for forudbestående rygsmarter og tilkendte ham derfor 10 procent i godtgørelse for varigt mén. Afgørelsen blev truffet den 15. marts 2012.

Omkring april 2014 begyndte han at få mere ondt i ryggen. I starten troede han bare, at det skyldtes de gener, som han altid havde haft i ryggen, hvorfor den korte forældelsesfrist ikke begyndte at løbe.

Da han efter yderligere et år gik til lægen den 15. april 2015, fortalte lægen ham, at forværringen skyldtes den anerkendte arbejdsskaade og tilføjede det i journalen. På datoen for lægebesøget begyndte den 5-årige frist at løbe, da det kan konstateres, at han enten havde fået kendskab til

kravet på denne dato eller at hans ukendskab skyldtes grov uagtsomhed. Kurt skal derfor gøre sit krav om mere godtgørelse gældende inden for 5 år fra denne dato.

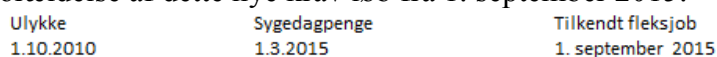

For erhvervsevnetab vil der kunne være tale om en række forskellige krav, der opstår efterhånden i et forløb med eksempelvis arbejdsophør, overgang til sygedagpenge, revalidering og førtidspension. For hvert af disse krav gælder en særskilt 5-årsfrist.

Eksempel 4 – Nye erhvervssituationer

Torben var stilladsarbejder. Han faldt og brækkede benet på arbejdet. Han blev opereret, men der gik infektion i såret og hans bevægelighed i benet blev varigt nedsat, og han kunne ikke længere arbejde som stilladsarbejder. Han mistede derfor sit job, og overgik til sygedagpenge den 1. marts 2015. Først på dette tidspunkt har han en indtægtsnedgang, der indebærer et muligt krav, og det betyder, at forældelsesfristen begynder at løbe fra tidspunktet for overgangen til sygedagpenge. Hvis han gjorde sit krav om erstatning gældende på et senere tidspunkt end 5 år fra 1. marts 2015, ville dette krav blive forældet.

Da han 1. september 2015 blev visiteret til et fleksjob, blev der stiftet et nyt krav, og 5-årsfristen for forældelse af dette nye krav løb fra 1. september 2015.

3.3. Tillægsfrist (frist til at anlægge en retssag efter at arbejdsskademyndighederne har afsluttet sagsbehandlingen)

Efter arbejdsskadesikringsloven har den tilskadekomne en tillægsfrist på 3 år, inden for hvilken han skal gøre sit krav gældende ved domstolene, hvis det ikke er imødekommet af arbejdsskademyndighederne eller forsikringsselskabet. Overskrides denne frist, kan arbejdsskademyndigheden eller forsikringsselskabet påberåbe sig forældelse ved domstolenes behandling af kravet.

Tillægsfristen giver den tilskadekomne 3 år til at anlægge en sag ved domstolene fra det tidspunkt, hvor der er truffet afgørelse. Tillægsfristen kan dog ikke medføre, at forældelse indtræder på et tidligere tidspunkt end den korte frist for forældelse indtræder.

Eksempel 5 – Tillægsfristen – ”Tidligst 3 år”

Britt var udsat for en ulykke 1. december 2011. Vi traf afgørelse om anerkendelse og ydelser efter arbejdsskadesikringsloven den 1. oktober 2012. Der indtrådte en forværring 1. februar 2013, som Britt var vidende om skyldes arbejdsskaden. Fristen til at gøre krav på yderligere godtgørelse løb derfor fra dette tidspunkt. Vi afviste at tilkende yderligere erstatning 1. juli 2015, hvorfor tillægsfristen løb fra dette tidspunkt.

Den korte frist for kravet, der opstod den 1. februar 2013, vil udløbe den 31. januar 2018. Da tillægsfristen på 3 år løb fra 1. juli 2015, vil det betyde, at tillægsfristen for Britt til at anlægge en retssag vil udløbe 30. juni 2018.

Hvis vi i stedet havde afvist at tilkende yderligere erstatning den 1. juli 2014, ville tillægsfristen udløbe 30. juni 2017. Den almindelige 5-årsfrist ville først udløbe i januar 2018. Derfor ville fristen til at anlægge retssag her blive længere end 3 år, fordi tillægsfristen ikke kan udløbe før den korte forældelsesfrist. Fristen for at anlægge retssag ville derfor være 31. januar 2018, hvor den korte frist for forældelse vil udløbe.

4. Forældelse af arbejdsskader i praksis

Dette kapitel beskriver den praktiske anvendelse af reglerne om forældelse i behandlingen af arbejdsskadesagerne. Kapitlet er opdelt med en beskrivelse af de grundlæggende forhold, der skal være afklaret, inden der kan tages stilling til spørgsmålet om forældelse (afsnit 4.1), for derefter at blive illustreret med eksempler på overvejelserne i praksis, afhængigt af, om kravet

- ikke tidligere har været anmeldt (afsnit 4.2)
- følger af en genoptagelse på grund af ændringer af fortegnelsen (afsnit 4.3)
- følger af en genoptagelse af en erhvervssygdom, som blev afvist anerkendt på grund af forældelse efter Danske Lovs bestemmelser før de nye forældelsesregler (afsnit 4.4)
- følger af en genoptagelse af et tidligere anmeldt krav, hvor følgerne nu er forværret/den helbredsmæssige situation ændret (afsnit 4.5)
- følger af en genoptagelse på forvaltningsretligt grundlag (afsnit 4.6)

Det er arbejdsskadesikringslovens bestemmelser, der regulerer den korte forældelsesfrist i arbejdsskadesagerne, herunder hvornår den korte frist ikke finder anvendelse. Det gælder uanset om sagen i øvrigt er omfattet af de tidligere arbejdsskadelove. Se eventuelt oversigten i afsnit 2.5.

Selv om overvejelserne om forældelse fører til, at kravet i sidste ende vurderes ikke at være forældet, skal overvejelserne samt konklusionen om forældelse fremgå af begrundelsen for arbejdsskademyndighedernes afgørelse, når forældelse har været overvejet som en del af sagsbehandlingen.

4.1. Grundlæggende afklaring

Den praktiske fremgangsmåde, når Arbejdsmarkedets Erhvervssikring skal vurdere, om der er indtrådt forældelse i en arbejdsskadesag skal tage udgangspunkt i følgende forhold, som skal undersøges og afklares, før Arbejdsmarkedets Erhvervssikring kan komme frem til, at et krav er forældet.

- Hvornår er kravet stiftet

- Rammes det eventuelt af forældelse før overgangsperioden? og
- Hvornår forældes retten til at gøre kravet gældende fra?

4.1.1. *Hvornår er kravet stiftet, rammes det eventuelt af forældelse i overgangsperioden, og hvornår forældes retten til at gøre kravet gældende fra?*

For at kunne fastslå, om et krav er forældet, skal tidspunktet for kravets opståen klarlægges.

Samtidig skal det afklares,

- om kravet er forældet som følge af tidligere gældende regler om forældelse allerede før overgangsperiodens ikrafttræden (altså Danske Lovs regler herom),
- om der er indtrådt forældelse i overgangsperioden, eller
- om kravet efter overgangen til de ny forældelsesregler er forældet

Hvilke forældelsesregler og -frister var gældende i hvilke perioder

	Arbejdsskadesager	
Før 1. januar 2008³	Danske Lov 5-14-4 FÆL § 3, stk. 4 § 3 i lov nr. 443 fra 2012	20 år
1. januar 2008 til 31. december 2010 (overgangsperioden)⁴	Danske Lov 5-14-4 FÆL § 3, stk. 3 og 4 ASL § 36, stk. 2-5 § 3 i lov nr. 443 fra 2012	20 år 30 år 5 år
Fra 1. januar 2011	FÆL § 3, stk. 3 og 4 ASL § 36, stk. 2-5 § 3 i lov nr. 443 fra 2012	30 år 5 år

Kun hvis forældelse ikke er indtrådt, kan arbejdsskademyndighederne tage stilling til kravets indhold.

Forældelse regnes fra det tidspunkt, hvor den tilskadekomne har kendskab til de omstændigheder, der kan begrunde et krav, men ikke nødvendigvis kravets præcise størrelse. Han har med andre ord en rimelig anledning til og mulighed for at rejse sit krav.

Eksempel 6 – Hvornår skal et krav på forværring af det varige mén gøres gældende?

Anne fik den 15. april 2005 en skade i sin ryg ved en arbejdsulykke. Hun havde forudbestående, daglige rygsmertter, blandt andet på grund af en medfødt rygskevhed, og vi vurderede ménet til i alt at være 15 procent, men trak 5 procent fra for de forudbestående problemer i ryggen. Der udbetaltes derfor en godtgørelse for 10 procent varigt mén.

I 2007 begyndte Anne at få mere ondt i ryggen, men troede at det skyldes de forudbestående gener, som hun jo altid havde haft. Hun gjorde derfor ikke noget videre ud af disse gener. Først i januar 2015 henvendte hun sig med en anmodning om genoptagelse.

³ Se kapitel 5 om forældelse efter Danske Lovs 5-14-4. Vær særligt opmærksom på undtagelsen om forældelse af afviste erhvervssygdomme, jf. afsnit 4.4 og bilag 2.

⁴ Se kapitel 6 om forældelse i overgangsperioden fra 1. januar 2008 til og med 31. december 2010.

Da det ikke på et tidligere tidspunkt end ved anmodningen om genoptagelse kunne fastslås, at hun mente at have et krav på mere godtgørelse for smerterne, og da hun heller ikke på et tidligere tidspunkt burde have vidst (grov uagtsomhed), at forværringen skyldtes arbejdsskaden, var fristen for forældelse af hendes krav ikke begyndt at løbe.

Hvis Anne var gået til lægen i 2007, og dér havde fået at vide, at den forværring af smerterne, som hun oplevede i ryggen skyldtes arbejdsskaden, så ville den korte frist (5 år) begynde at løbe fra dette tidspunkt, forudsat at det kunne dokumenteres, at lægen oplyste hende herom, eksempelvis med et journalnotat.

Her ville Annes henvendelse i januar 2015 være efter udløbet af den korte 5-årige forældelsesfrist, som løb fra hendes viden om, at hun havde et krav i 2007, og hun kunne derfor ikke få mere i godtgørelse som følge af denne forværring.

4.2. Følgerne af en arbejdsskade er ikke tidligere anmeldt (for sen anmeldelse)

En anmeldelse skal være sket inden 1 år fra ulykken skete eller den tilskadekomne (eller de efterladte) har fået kendskab til, at en sygdom må antages at være erhvervsbetinget. Det følger af arbejdsskadesikringslovens § 36, stk. 1, 1. og 2. pkt. Hvis fristen for at anmelde ikke overholdes, er skaden anmeldt for sent. Konsekvenserne af en for sen anmeldelse kan være en retlig afvisning uden at Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring tager stilling til retten til kravet, allerede fordi de formelle betingelser for at få sagen behandlet ikke er overholdt.

Det er muligt at dispensere fra den sene anmeldelse, når

1. det er dokumenteret, at den tilskadekomne har været udsat for en arbejdsskade, og
2. tilskadekomne eller efterladte har ret til erstatning
3. erstatningen skal være en følge af arbejdsskaden⁵

En anerkendelse er ikke en fordring i forældelseslovens forstand, og et krav på en anerkendelse kan dermed ikke isoleret set blive forældet.

Så længe en anmeldelse sker inden for 5 år fra ulykken eller det tidspunkt, hvor den tilskadekomne af en læge var gjort bekendt om, at sygdommen må antages at være erhvervsbetinget, kan krav som følge af den sene anmeldelse ikke rammes af forældelse.

⁵ Jf. ASL § 36, stk. 1, 3. pkt. Hvis skaden er sket eller sygdommen anmeldt før den 1. juli 2007, gælder skrapere krav for dispensation fra en for sen anmeldelse af en arbejdsskade.

Sket anmeldelse derimod senere end 5 år, er situationen anderledes. Her kan retten til erstatningen som følge af denne skade rammes af forældelse, hvorved betingelse 2 ikke er opfyldt. Herefter er der ikke længere et grundlag for at dispensere fra den sene anmeldelse. Forældelse bliver dermed indirekte årsag til, at der ikke kan ske dispensation, og at den tilskadekomne mister sin ret til at få sin sag behandlet efter arbejdsskadesikringsloven.

I praksis skal Arbejdsmarkedets Erhvervssikring først undersøge, om betingelserne for at dispensere er opfyldt, det vil sige afklare, om der er sket en arbejdsskade omfattet af loven, og om der er følger af denne, som berettiger den tilskadekomne til ydelser efter loven. Hvis dette ikke er opfyldt, vil sagen allerede af den grund blive afvist, da den er for sent anmeldt, og der ikke er mulighed for dispensation. Da der ikke er krav på ydelser efter loven, er der ikke noget, der kan blive forældet.

Hvis betingelserne for at dispensere er opfyldt, vil sagen blive realitetsbehandlet.

Hvis der er følger, men det er tvivlsomt om disse skyldes den anmeldte skade, vil Arbejdsmarkedets Erhvervssikring undersøge, om følgerne skyldes arbejdsskaden eller private årsager. Hvis der er følger af arbejdsskaden, og sagen er anmeldt mere end 5 år for sent, vil det desuden skulle undersøges, om der er indtrådt forældelse. Det skal altså afklares, hvornår kravene på ydelserne, er opstået og herefter vurderes, om der er indtrådt forældelse. Uanset om det vurderes, at der er indtrådt forældelse eller ikke, vil Arbejdsmarkedets Erhvervssikring skulle begrunde deres vurdering i afgørelsen.

Eksempel 7 – Forældelse indtrådt ved sen anmeldelse af erhvervssygdom

Anders anmeldte i 2014 en tennisalbuie. Af de lægelige akter i sagen fremgik det, at han tilbage i juni 2001 af egen læge fik at vide, at hans smerter i armen skyldtes hans arbejde, og at det skulle anmeldes som en arbejdsskade. Hverken han eller lægen anmeldte skaden – hverken i juni 2001, hvor sygdommen blev konstateret, i august 2001, hvor han blev sygemeldt eller i september 2003, hvor han blev afskediget på grund af sygdommen.

Tidspunktet, hvor han gør sit krav gældende – ved anmeldelse til os – var efter de nye regler om forældelse trådte i kraft per 1. januar 2008. Derfor var det de regler, der skulle anvendes ved vurderingen af, om kravet er forældet, herunder hvornår kravene er stiftet, uanset at kravet var stiftet før de nye regler trådte i kraft. Kravet blev stiftet, da han havde viden (eller hvor hans manglende viden kunne tilregnes ham som groft uagtsomt) om krav på ydelser efter loven i juni 2001 og senest i september 2003.

For at kunne behandle hans krav ved anmeldelsen i 2014, er det en betingelse, at kravet ikke var forældet allerede før overgangsperioden (efter Danske Lov), i forbindelse med overgangsperioden (efter Danske Lov eller de nye forældelsesregler) eller var blevet forældet efterfølgende inden anmeldelsen (de nye forældelsesregler).

Før overgangsperioden gjaldt kun den 20-årige forældelsesfrist (Danske Lov 5-14-4)⁶ i arbejdsskadesagerne. Fristen for forældelse af krav efter disse bestemmelser begyndte at løbe fra det seneste tidspunkt, hvor han kunne gøre kravene gældende, dvs. september 2003. Dermed var kravene ikke forældet efter Danske Lovs regler, da de nye regler om forældelse trådte i kraft.

⁶ Se kapitel 5 om forældelse efter Danske Lovs 5-14-4

Kravene blev heller ikke forældet i overgangsperioden⁷, da forældelse efter Danske Lovs bestemmelser først indtrådte ved overgangsperiodens udløb den 31. december 2010.

Anders' anmeldte tennisalbuie skulle herefter alene vurderes efter de nye regler om forældelse af arbejdsskadesager, altså ingen lang frist, da det var en erhvervssygdom, men en kort frist på 5 år, der skulle regnes fra det tidspunkt, hvor han vidste eller hvor hans manglende viden kunne tilregnes ham som groft uagtsomt, at han havde et krav på ydelser efter loven.

Det fremgik af de lægelige oplysninger, at han havde denne viden i juni 2001, og senest ved arbejdsophøret i 2003, hvorfor fristen senest løb fra dette tidspunkt. Den 5 årige frist for at gøre kravet gældende rettidigt udløb derfor i overgangsperioden (september 2008), hvorfor Anders' krav blev forældet den 31. december 2010⁸.

Anders' krav på ydelser efter loven for den anmeldte sygdom var derfor forældet, da sagen blev anmeldt. Sagen blev derfor afvist med begrundelse om, at kravene var forældede, hvorfor der ikke ville blive taget stilling til, om han opfyldte kravene til anerkendelse af sygdommen.

Eksempel 8 – Forældelse ikke indtrådt ved sen anmeldelse af sygdom

Pia udviklede under sin uddannelse til social- og sundhedsassistent i 2001 til 2003 såvel en allergi over for latex, som toksisk eksem på grund af vådt arbejde. Hun arbejdede ikke inden for faget efter endt uddannelse, men arbejdede ufaglært som montrice.

Efter endt barsel i 2009 vendte hun tilbage til faget, hvorefter hun oplevede opblussen af symptomerne. Hun søgte læge i januar 2010, som forklarede hende, at eksemet skyldtes arbejdet, og at der skulle foretages en anmeldelse af sygdommen. Pia blev desuden anbefalet at skifte erhverv for at begrænse symptomerne fremover, og hun søgte derfor tilbage til beskæftigelse uden for faget. På grund af en fejl hos lægen blev skaden ikke anmeldt til os, og da Pia efter erhvervsskiftet kun i perioder oplevede gener af allergien, glemte hun alt om anmeldelsen.

Først i oktober 2013 anmeldte Pia sygdommen. Det var derfor arbejdssikringslovens regler om forældelse af krav, der skulle anvendes. Sygdommen var anmeldt for sent, idet den skulle have været anmeldt inden for et år fra januar 2010, hvor Pia af en læge fik kendskab til, at hun kunne have krav på ydelser efter arbejdsskadesikringsloven.

Anmeldelsen skete desuden senere end 5 år efter, at hun oplevede symptomer første gang i 2001 til 2003. Det skulle derfor undersøges, om hendes krav var forældede.

⁷ Se kapitel 6 om forældelse i overgangsperioden fra 1. januar 2008 til og med 31. december 2010

⁸ Krav, der blev ramt af forældelse efter enten de gamle eller de nye regler i overgangsperioden, kunne ifølge ikrafttrædelsesbestemmelserne i forældelsesloven først rammes af forældelse ved overgangsperiodens udløb, medmindre kravet inden dette tidspunkt var forældet efter både de nye og de gamle regler om forældelse.

Under uddannelsen tilbage i perioden fra 2001 til 2003 havde ingen gjort Pia opmærksom på, at hendes hudgener kunne skyldes arbejdet, og den korte frist for forældelse (5 år) var derfor endnu ikke begyndt at løbe. Det skete først, da hun af lægen i januar 2010 får viden om, at hendes symptomer kunne skyldes arbejdet. Hun skulle derfor anmelde sine krav (sygdommen) inden januar 2015 for at undgå, at hendes krav på ydelser efter loven blev ramt af forældelse. Idet hun anmeldte hendes hudsygdom i oktober 2013, blev forældelse af kravene afbrudt.

Erhvervssygdom opstået	Beskæftigelse uden for faget	Barsel	Social- og sundhedsassistent	Lægebesøg	Anmeldelse
2001-2003	2003-2007	2008	2009	Januar 2010	Oktober 2013

Kravet var derfor ikke forældet, og vi skulle derfor tage stilling til, om der kunne ske dispensation fra den sene anmeldelse.

Den korte 5-årige forældelsesfrist for tab af erhvervsevne løber allerede fra det tidspunkt, hvor den tilskadekomne har kendskab til sin skade/funktionsnedsættelse (altså følgerne), og konkret kendskab, til hvordan denne funktionsnedsættelse vil påvirke fremtidig indtjeningssevne negativt (kendskab til de faktiske forhold). Det gælder eksempelvis, hvis man ved, at man på grund af skadens følger skal lade sig overføre til anden lavere lønnet stilling ved en udløbet af en kontraktperiode, fordi man ikke længere opfylder betingelserne for kontrakten. Selv om tabet her ikke er indtrådt, har den tilskadekomne sikker viden om, at det vil indtræde, hvorfor den korte 5-årige frist for forældelse begynder at løbe fra dette tidspunkt (eller det tidspunkt, hvor den manglende viden skyldes den tilskadekomnes grove uagtsomhed).

Eksempel 9 – Forældelse ikke indtrådt ved sen anmeldelse af ulykke

Sofie var den 5. oktober 2008 udsat for en arbejdsulykke, hvor hun fik venstre skulder slået af led. I tiden efter havde hun nogle smerter, men kunne fortsat arbejde, selv om hun fik hjælp af kollegaerne til tungere løft. Hun fik jævnlige blokader ved egen læge for at holde smerterne i skak. Hun fik samtidig at vide, at der kunne gå lang tid, før hun ville være smertefri. Hendes arbejdsgiver anmeldte ikke skaden til forsikringsselskabet, og hun var ikke selv opmærksom på muligheden.

Sofie forblev i arbejde indtil årsskiftet 2011/2012, hvor hun til sidst blev sygemeldt. På det tidspunkt henvendte hun sig til hendes fagforbund, som i februar 2012 anmeldte arbejdsskaden, idet der utvivlsomt var smerter i skulderen, som måtte antages at være en følge af den oprindelige skade. Sofie var blevet opereret i skulderen i januar 2012 og havde efter endt genoptræning i maj 2012 et varigt mén i skulderen. Hun var desuden efter operationen overgået til deltid på grund af skadens følger.

Alle krav på ydelser efter skaden var som udgangspunkt blevet stiftet ved skadens indtræden i 2008, men forældelsesfristen var suspenderet, indtil Sofie fik viden om, at hun havde et krav som følge af skaden, eller hvor hendes manglende viden kunne tilregnes hende som groft uagtsomt.

Derfor skulle det undersøges, hvornår Sofie havde fået den tilstrækkelige viden om et krav på ydelser efter arbejdsskadesikringsloven, og dermed starte den 5-årige frist for forældelse af kravet.

Sofie havde været bragt i en faktisk vildfarelse om, at hun med tiden ville kunne blive smertefri. Da hun imidlertid blev ved med at have smerter, ville hendes manglende viden om at hun havde et krav på et tidspunkt kunne tilregnes hende som groft uagtsomt. Så længe hendes læge behandlede hende

og fastholdt, at hun vil blive smertefri igen, ville det være vanskeligt at dokumentere, at hendes manglende viden om, at hun havde et krav, skyldtes grov uagtsomhed.

Uanset den fortsatte behandling hos lægen, må det dog antages at hun på et tidspunkt ville få den fornødne viden om at hun havde et krav, som hun kunne gøre gældende. Denne viden vil senest indtræde på det tidspunkt, hvor de fortsatte smerter indebar, at hun skulle opereres og skifte arbejde. På dette tidspunkt måtte det stå klart for hende, at hun skulle gøre et krav om varigt mén gældende.

Hun måtte på samme måde, senest på tidspunktet hvor hun overgik til arbejde på nedsat tid, antages at have en viden om, at hun havde et krav på erstatning for tab af erhvervsevne. Hendes manglende viden om et sådan krav måtte tilregnes hende som groft uagtsomt fra dette tidspunkt, da hun var vidende om, at hun ville tjene mindre og derfor havde et tab.

Ulykke 5.10.2008	Forværring 2011/2012	Operation Januar 2012	Anmeldelse Februar 2012	Genoptræning slut/Nedsattid Maj 2012
---------------------	-------------------------	--------------------------	----------------------------	---

Arbejdsskademyndighederne kunne herefter undersøge, om der var grundlag for at dispensere fra den sene anmeldelse i februar 2012.

4.3. Ændringer af fortegnelsen over erhvervssygdomme

Hvis Arbejdsmarkedets Erhvervssikring ændrer på fortegnelsen over erhvervssygdomme – enten ved at optage nye sygdomme på fortegnelsen eller ved at ændre ved kriterierne for anerkendelse af sygdomme, der allerede er optaget – kan den tilskadekomne, der tidligere har fået afvist sin sygdom, få en ny vurdering af sygdommen efter de nye kriterier. Det følger af arbejdsskadesikringslovens § 41, stk. 2.

Det er samtidig bestemt i § 36, stk. 5, at den 5-årige forældelse efter § 36, stk. 3, ikke finder anvendelse på krav på erstatning eller godtgørelse i sager, der er omfattet af § 41, stk. 2.

Den tilskadekomne, der tidligere har fået afvist en sygdom, som enten ikke var optaget på fortegnelsen, eller ikke opfyldte betingelserne for anerkendelse, kan ved ændring af fortegnelsen søge om at få sin sygdom vurderet på ny. De krav på ydelserne efter loven, som han måtte have efter den oprindelige anmeldelse og indtil han beder Arbejdsmarkedets Erhvervssikring om at vurdere hans sag på ny, kan ikke rammes af forældelse, da der hverken gælder en kort eller en lang forældelsesfrist i disse sager.

Der er hverken i reglerne om genoptagelse eller reglerne om forældelse i arbejdsskadesikringsloven bestemt en frist for, hvornår den tilskadekomne kan gøre et krav gældende efter en ændring af fortegnelsen. De krav, der følger af denne mulighed, kan derfor ikke rammes af forældelse.

Det betyder imidlertid ikke, at den korte frist aldrig kan gøres gældende i sager, der er blevet anerkendt efter en ændring af fortegnelsen: Når Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har anerkendt sygdommen og opgjort de krav, som følger af denne, vil spørgsmålet om forældelse af de krav, der opstår fremadrettet, skulle vurderes efter de almindelige regler om forældelse jf. § 36, stk. 3.

Det følger af præmisserne for Højesterets dom af 25. april 2016⁹, at tilsvarende adgang til genoptagelse og undtagelse af forældelse af krav som følge af denne ændring også gælder, når der

⁹ Sag nr. 213/2014

sker ændringer på den gamle fortegnelse. Sager om sygdomme behandlet efter denne fortegnelse kan derfor genoptages i medfør af lov om sikring mod følger af arbejdsskade § 24, stk. 2, og eventuelle ydelser kan udbetales efter reglerne i arbejdsskadesikringsloven.

Eksempel 10 – Forældelse ikke indtrådt ved ny anmeldelse efter ændring af fortegnelse

Martin anmeldte i 2006 en kronisk nakke-skuldersygdom. Denne blev afvist i 2007, idet sygdommen ikke opfyldte fortegnelsens kriterier for anerkendelse. Fortegnelsen blev ændret i 2008, men Martin var ikke opmærksom på ændringen. Han havde i mellemtiden skiftet erhverv men havde stadig smerter.

Først i 2015 blev han gjort opmærksom på, at der var sket ændringer af fortegnelsen, hvorfor hans sag kunne vurderes på ny. Hans anmodning om genoptagelse medførte, at hans kroniske nakke-skuldersmerter nu kunne anerkendes, og han fik tilkendt de ydelser, som den nu anerkendte sygdom gav ret til. Der gjaldt ikke forældelsesfrister for disse krav.

Hvis der senere skulle opstå en forværring af hans tilstand eller erhvervsmæssige situation, ville han skulle gøre disse krav gældende inden for 5 år fra han havde viden om (eller hvor hans manglende viden kunne tilregnes ham som groft uagtsomt), at han kunne rejse et nyt krav om yderligere erstatning over for forsikringselskabet eller os.

Erhvervssygdom anmeldt	Sygdom afvist	Fortegnelsen ændres	Ny anmeldelse	Forværring
2006	2007	2008	2015	

4.4. Genoptagelse, når erhvervssygdommen tidligere er afvist efter Danske Lovs bestemmelser

Der blev i 2011¹⁰ indført regler, der sikrede, at den lange frist for forældelse ikke gjaldt fremadrettet fra 1. januar 2008, hverken for sager efter nugældende eller tidligere arbejdsskadelove.

Imidlertid var der behov for at indføre yderligere regler for at sikre, at de personer, der før de nye forældelsesregler havde anmeldt en erhvervssygdom og havde fået den afvist på grund af forældelse, havde samme rettigheder, som de personer, der først anmeldte kravet efter overgangen til nye regler.

Derfor blev der i 2012¹¹ indført regler, hvorefter forældelse som følge af den lange frist i loven ikke kunne gøres gældende overfor krav som følge af en erhvervssygdom, uanset at denne efter Danske Lovs bestemmelser ville have været forældet, hvis den var blevet anmeldt før 1. januar 2008. Ved vurderingen af disse sygdomme skal arbejdsskademyndighederne lægge de nugældende regler til grund, således at der ikke gælder en lang forældelsesfrist. Den korte forældelsesfrist kan – uanset tidspunktet for kravets opståen – tidligst løbe fra 1. januar 2013¹², og kravene i disse sager kan derfor tidligst være forældet 1. januar 2018.

4.5. Genoptagelse, når krav som følge af en arbejdsskade tidligere har været behandlet

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring tager stilling til følgerne af arbejdsskaden, når anmeldelsen af skaden skal behandles. Hvis der senere indtræder forværring af følgerne eller ændring af den erhvervsmæssige situation, kan sagen genoptages efter reglerne i § 42, stk. 1.

¹⁰ Lov nr. 421 af 10. maj 2011 om ændring af forældelsesloven

¹¹ Lov nr. 443 af 23. maj 2012 om ændring af lov om arbejdsskadesikring

¹² Følger af overgangsbestemmelserne i ændringsloven.

Inden for de første 5 år fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring traf afgørelse i sagen, kan sagen genoptages efter lovens § 42, stk. 1, 1. pkt. Der kræves alene, at der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund. Der vil i disse tilfælde ikke kunne indtræde forældelse, da forværringer, der kan føre til genoptagelse tidligst opstår efter afgørelsen og dermed inden for de 5 år.

Hvis ændringerne eller forværringen derimod først indtræder efter 5-års fristen for genoptagelse er udløbet, kan kravet imidlertid være forældet, selv om der efter loven er adgang til at genoptage sagen, hvis skærpede betingelser er opfyldt. Hvis kravet er forældet, kan arbejdsskademyndighederne ikke tage stilling til yderligere krav som følge af forværringen.

4.5.1. Genoptagelse af varigt mén – nye krav

Det skal være klart for den tilskadekomne, at forværringen skyldes arbejdsskaden, eller hans manglende viden om denne årsagssammenhæng kan tilskrives den pågældende som groft uagtsomt. Hvis tilskadekomne har flere skader eller konkurrerende årsager til eksempelvis ondt i ryggen, så skal han altså være klar over (eller det skyldes grov uagtsomhed, at han ikke er klar over), at det mere ondt i ryggen, som han nu oplever, skyldes arbejdsskaden.

Ved forværringer begynder den korte forældelsesfrist tilsvarende først at løbe, når det står klart for tilskadekomne, at der er indtrådt en forværring af arbejdsskadens følger.

Eksempel 11 – Hvornår indtræder forældelse efter den korte frist af nye krav, når andre krav som følge af arbejdsskaden tidligere er behandlet?

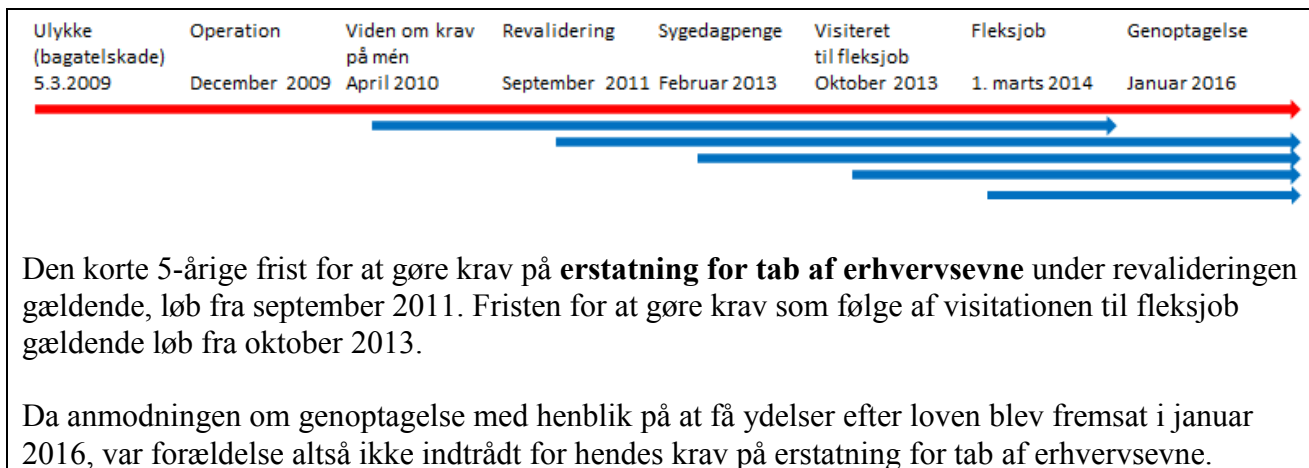
Amalie var den 5. marts 2009 udsat for en ulykke, hvor hun slog skulderen. Skaden blev anmeldt til arbejdsgivers forsikringselskab, som sendte sagen til os. Vi lavede en summarisk anerkendelse, idet vi ikke forventede at skaden gav ret til ydelser.

Amalies smerter i skulderen udviklede sig, og hun blev til sidst opereret i skulderen i december 2009. Efter genoptræningen i april 2010 stod det klart, at hun ikke kunne genvinde kraften i skulderen og som følge heraf havde krav på ydelser efter loven. Hun blev samtidig opsagt fra sit arbejde og et forløb med afklaring af hendes erhvervsevne blev iværksat i kommunen. Hun kom i revalidering fra september 2011, men måtte afbryde igen efter 1½ år på grund af skadens følger og overgik igen til sygedagpenge. I oktober 2013 blev hun visiteret til et fleksjob, og startede i et fleksjob fra 1. marts 2014.

Amalie kontaktede os i januar 2016 om genoptagelse af hendes arbejdsskadesag.

Da der er tale om en ulykke, gælder der en lang 30-årig frist for forældelse og en kort 5-årig frist for forældelse. Den 30-årige frist regnes fra skadedatoen (5. marts 2009), mens den korte regnes fra kravets stiftelse. I Amalies tilfælde var der stiftet mange forskellige krav og flere tidspunkter, hvorfra den korte 5-årige frist løb.

Den korte 5-årige frist for forældelse af kravet om godtgørelse for **varigt mén** løb fra april 2010. Dermed var der indtrådt forældelse af dette krav, da hun bad om genoptagelse i januar 2016.

4.5.2. Genoptagelse af erstatning for tab af erhvervsevne – nye krav

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring kan tilkende en erstatning for tab af erhvervsevne som en midlertidig eller endelig afgørelse. Hvis de erhvervsmæssige forhold ikke er endeligt afklarede, træffes en midlertidig afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne. Er de erhvervsmæssige forhold derimod afklarede, skal Arbejdsmarkedets Erhvervssikring træffe en endelig afgørelse.

Der tages ved afgørelsen om erstatning for tab af erhvervsevne stilling til, hvornår kravet er opstået, det vil sige, hvornår erstatningen kan tilkendes fra. Det kaldes tilkendelsestidspunktet. Tilkendelsestidspunktet vil oftest ligge før afgørelsestidspunktet, som er det tidspunkt, hvor Arbejdsmarkedets Erhvervssikring træffer afgørelse i sagen.

Den 5-årige frist for at gøre kravet gældende løber fra det tidspunkt, hvor den tilskadekomne er vidende om sin ret til (mere) erstatning som følge af arbejdsskaden (eksempelvis de ændrede forhold) – eller hvor hans manglende viden kan tilregnes ham som groft uagtsomt. Først når denne viden er til stede (eller når den manglende viden kan tilregnes pågældende som groft uagtsomt), begynder forældelsesfristen at løbe. Indtil dette tidspunkt indtræder, løber fristen for forældelse ikke.

Viden (eller manglende viden som kan tilregnes pågældende som groft uagtsomt) vil foreligge, når det kan konstateres, at tilskadekomne kender de faktiske omstændigheder om sin erhvervsmæssige situation, og han har en viden om (eller hans manglende viden kan tilregnes ham som groft uagtsomt), at arbejdsskaden er hel eller delvis årsag til den erhvervsmæssige ændring.

I langt de fleste tilfælde vil der være sammenfald mellem tilkendelsestidspunktet og det tidspunkt, hvorfra den 5-årige frist for at gøre kravet gældende løber fra, men der kan være undtagelser. Det vil være tilfældet, når tilskadekomne først på et senere tidspunkt får viden om, at ændringerne i den erhvervsmæssige situation skyldes arbejdsskaden (og ikke den konkurrerende skade) – eller når den manglende viden kan tilregnes ham som groft uagtsomt. Her kan erstatning tilkendes fra de ændrede forhold, men forældelse regnes først fra tidspunktet for den tilskadekomnes viden eller hvor den manglende viden kan tilregnes ham som groft uagtsomt.

Når det skal vurderes, om den korte forældelsesfrist er overskredet for et krav på erstatning for tab af erhvervsevne, er det den grundlæggende fordring (retten til erstatningen), der skal tages stilling til. Krav på udbetaling af fordringen (hvad enten det er som et kapitalbeløb eller som løbende ydelser) følger denne vurdering. Er fordringen forældet, kan erstatningen ikke udbetales.

Der kan imidlertid opstå flere fordringer på erstatning for tab af erhvervsevne. Kravet på én fordring kan være forældet, mens et andet senere opstået krav på en erstatning ikke er forældet. Det skal ved beskrivelse af disse krav sikres, at de tidligere opståede krav, der er forældede, ikke udbetales i forbindelse med et senere opstået krav på erstatning for tab af erhvervsevne, hvorimod forældelse af krav som følge af en midlertidig ret til erstatning ikke betyder, at der skal ske fradrag i senere opståede krav på erstatning.

Fordi vurderingen af, om en erstatning skal tilkendes som en midlertidig eller endelig erstatning i mange tilfælde er skønsmæssig, er det nødvendigt med en forsigtig tilgang til at statuere et ikke tidligere vurderet krav om erstatning for tab af erhvervsevne for forældet. Det vil alene blive gjort den situation, hvor Arbejdsmarkedets Erhvervssikring er sikre på, at et tab af erhvervsevne er varigt i et eller andet omfang, samtidig med, at det varige tab med tilstrækkelig sikkerhed kan vurderes.

Konsekvensen af at et så sikkert tab kan statueres, vil medføre, at den korte 5-årige frist for forældelse kan betyde, at denne del af kravet på ydelser er forældet, når Arbejdsmarkedets Erhvervssikring aktuelt skal vurdere det samlede tab, som derfor vil være konservative i vurderingen af størrelsen af dette krav.

Når et krav på en **midlertidig** erstatning rammes af forældelse, betyder det, at ingen erstatning for tab af erhvervsevne kan udbetales for den periode, hvor erstatningen skulle have været udbetalt på dette grundlag. Det krav, der rammes af forældelse, er retten til erstatning for tab af erhvervsevne i denne afgrænsede periode. Opstår der et nyt krav efter denne periodes afslutning, kan erstatning udbetales for den nye periode, såfremt det ikke også er forældet.

Når et krav som følge af en **endelig** erstatning er ramt af forældelse, er det den erstatning, der kan gøres endeligt op, der rammes af forældelse – uanset om erstatningen ville skulle have været udbetalt som en løbende erstatning (eksempelvis ved tilkendelse af 65 procent erstatning for tab af erhvervsevne) eller et engangsbetrag (35 procent). Et nyt krav på yderligere 10 procent på grund af en forværring, der opstår efter det forældede krav er opgjort, betyder, at det alene er denne difference på 10 procentpoint, der kan udbetales til den tilskadekomne, da det øvrige krav er forældet.

Eksempel 12 – Forældelse indtrådt for yderligere erstatning for tab af erhvervsevne

René var udsat for et overfald på arbejdet den 1. juni 2005. Vi anerkendte skaden, men René fik ikke en erstatning for tab af erhvervsevne, da han på afgørelsestidspunktet havde genoptaget sit arbejde. René var før overfaldet uden psykiske problemer og alle hans følger blev derfor henregnet til arbejdsskaden.

Han arbejdede videre inden for faget i nogle år, men hans psykiske problemer tiltog og han fik sværere og sværere ved at fastholde sit arbejde. I november 2007 blev han afskediget og klarede sig nogle år på kontanthjælp og med kortere ansættelser i perioder. René fik det stadig værre, og selv om der fra kommunens side blev iværksat flere forsøg på at få ham tilbage på arbejdsmarkedet, startede han den 1. februar 2009 i et fleksjob begrundet i de psykiske følger af arbejdsskaden.

I februar 2016 bad han os om at genoptage sagen. Han oplyste ved anmodningen om genoptagelse, at der ikke var andre årsager til overgangen til fleksjobbet end følgerne af arbejdsskaden.

Hans krav på erstatning som følge af arbejdsskaden kunne overvejes stiftet på flere tidspunkter.

Dels på tidspunktet for arbejdsophøret i november 2007, hvor han formentlig havde viden om, at han kunne have krav på yderligere erstatning som følge af arbejdsskaden. Såfremt dette havde været inden for 5 år fra tidspunktet for anmodningen om genoptagelse, skulle vi derfor have afklaret, om han havde viden allerede på dette tidspunkt, eller om hans manglende viden kunne tilregnes ham som groft uagtsomt. I denne vurdering skulle inddrages, at han var vidende om, at følgerne af arbejdsskaden var eneste årsag til tilkendelsen af fleksjobbet, og at han i den oprindelige afgørelse var vejledt om at søge om genoptagelse hos os, hvis hans erhvervmæssige forhold ændrede sig.

På samme måde blev der stiftet et krav på det tidspunkt, hvor han overgik til fleksjob den 1. februar 2009. Den korte 5-årige frist for forældelse var derfor udløbet, da han den 1. februar 2016 bad om genoptagelse.

Ulykke	Afgørelse Intet etab	Arbejdsophør	Fleksjob	Genoptagelse
1.6.2005	1.8.2006	1.11.2007	1.2.2009	1.2.2016

Hvis René fra december 2015 var overgået til førtidspension, blev der stiftet et nyt krav, som ikke var forældet i februar 2016. De tidligere krav for de afgrænsede perioder, som allerede var forældet, ville fortsat være forældede, mens en eventuel yderligere erstatning kunne tilkendes fra det tidspunkt, hvor det nye krav var opstået (selvfølgelig under forudsætning af, at det ikke også var forældet inden fremsættelsen).

De da tidligere eventuelle krav alene ville kunne være tilkendt midlertidigt, ville det fremadrettede tab skulle fastsættes uden fradrag for den del af erstatningen, som var forældet som følge af hans ret til midlertidige ændringer af hans erhvervmæssige forhold.

Ulykke	Afgørelse Intet etab	Arbejdsophør	Fleksjob	Førtidspension	Genoptagelse
1.6.2005	1.8.2006	1.11.2007	1.2.2009	December 2015	1.2.2016

Hvis vi tidligere havde truffet afgørelse om, at et påvist og endeligt tab var forældet, ville situationen være anderledes. Det kunne eksempelvis være, hvis den tilskadekomne ved den tidligere afgørelse var i arbejde med en lønnedgang, var i et permanent tilkendt fleksjob eller var overgået til efterløn. Her vil det tidligere fremsatte krav, som vi altså allerede havde vurderet forældet, ikke skulle udbetales sammen med den erstatning, som var en følge af det nye krav. Det ville betyde, at det alene var differencen mellem det tidligere opgjorte krav og det nye krav, der kunne udbetales – og kun hvis det nye krav ikke også var forældet.

Både princippet om fradrag af en forældet endeligt opgjort erstatning og princippet om ikke at foretage fradrag for en midlertidigt tilkendt erstatning gælder også for erstatninger opgjort efter § 17 a (når tilskadekomne er ansat i eller visiteret til fleksjob).

Den korte frist for at gøre et krav gældende løber som udgangspunkt fra visiteringen til fleksjobbet, medmindre den tilskadekomne først efterfølgende får viden om årsagssammenhæng med arbejdsskaden – eller når den manglende viden herom kan tilregnes ham som groft uagtsomt.

Når der efter § 17 a, er truffet midlertidig afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne, vil alle krav som følge af denne erhvervsmæssige situation blive ramt af forældelsen. En efterfølgende tilkendt erstatning på et andet grundlag (midlertidig eller endelig erhvervsmæssig situation), er en ny situation og erstatningen for dette tab udbetales uden fradrag for den midlertidige erstatning, der er ramt af forældelsen.

Har tilskadekomne ikke fået udbetalt erstatning efter § 17 a, på grund af forældelse, vil den efterfølgende tilkendelse af en erstatning som følge af senere ændrede erhvervsmæssige forhold alene være differencen mellem det forældede endelige krav og den erstatning, man nu har ret til som følge af ændringer i den erhvervsmæssige situation.

4.6. Forvaltningsretlig genoptagelse

Hvis arbejdsskademyndighederne har anvendt loven forkert og som følge heraf har truffet en forkert afgørelse, eller har tilsidesat retssikkerhedsprincipperne, skal myndigheden rette op på denne forvaltningsretlige fejl og træffe en ny og korrekt afgørelse. Det følger af de ulovbestemte principper for forvaltningsretlig genoptagelse¹³.

Genoptagelse kan ske som følge af en konkret fejl i den enkelte sag, hvor der senere er indkommet nye oplysninger af så væsentlig betydning, at der er en vis sandsynlighed for, at myndigheden ville være kommet til et andet resultat, hvis oplysningerne havde foreligget tidligere. Det kan også ske, hvis domstolene underkender den praksis, som arbejdsskademyndighederne havde for anvendelse af loven på afgørelsestidspunktet.

Når arbejdsskademyndighederne genoptager en tidligere afgjort sag på forvaltningsretligt grundlag, er det i § 36, stk. 5, fastslået, at de krav, som måtte være forældet, fordi arbejdsskademyndighederne tidligere har behandlet sagen forkert, ikke kan rammes af den korte forældelsesfrist.

Denne regel gælder for alle arbejdsskadesager. Et krav som følge af en forvaltningsretlig genoptagelse af en arbejdsskadesag kan derfor ikke afvises med henvisning til den korte forældelsesfrist. Den 30-årige frist for forældelse af ulykker gælder dog fortsat.

Det må dog samtidig antages, at § 36, stk. 5, alene gælder, når arbejdsskademyndigheden retter op på den oprindelige afgørelse, der var forkert: Det er alene det krav som den oprindelige afgørelse omhandler som kan vækkes til live ved den forvaltningsretlige afgørelse. Eventuelle yderligere krav, der er opstået efter den forkerte afgørelse, forældes som udgangspunkt efter de almindelige regler om forældelse.

Eksempel 13 – Forældelse ikke indtrådt ved forvaltningsretlig genoptagelse af kravet

Karen havde fået et eksem i forbindelse med sit arbejde som social- og sundhedsassistent. I 2005 anerkendte vi sygdommen og tilkendte hende 10 procent godtgørelse for varigt mén. Samlet var hendes mén vurderet til 15 procent, men vi foretog fradrag på 5 procent for et atopisk eksem (konkurrerende årsag til hendes aktuelle helbredsmæssige forhold). I 2011 henvendte Karen sig

¹³ Se evt. afsnittet om genoptagelse i Arbejdsskadestyrelsens vejledning om genoptagelse, genvurdering og forældelse for yderligere forklaring

igen og gjorde opmærksom på, at hun var utilfreds med fradraget, da hun aldrig havde mærket noget til eksem før ansættelsen.

Vi kunne ikke afvise at vurdere dette spørgsmål med henvisning til forældelse, da der i § 36, stk. 5, netop er gjort en undtagelse til den korte forældelsesfrist, hvis der er grundlag for forvaltningsretlig genoptagelse. Det fremgår ved en nærmere gennemgang af sagen, at der ikke var tilstrækkelig dokumentation for det atopiske eksem, og at der derfor ikke var grundlag for at foretage fradrag herfor i vurderingen af det varige mén.

Vi genoptog derfor den tidligere afgørelse på forvaltningsretligt grundlag og traf en ny afgørelse, hvor ménet blev fastsat til 15 procent. Differencen på de 5 procentpoint i godtgørelsen for varigt mén var ikke forældet jf. § 36, stk. 5.

Eksempel 14 – Forældelse indtrådt, da afslag på forvaltningsretlig genoptagelse

Birgittes årsløn blev i forbindelse med afgørelsen om erstatning for tab af erhvervsevne fastsat til 302.000 i 2010. Hun bad os i maj 2016 om at genoptage årslønnen på forvaltningsretligt grundlag, da hun ikke mente, at vi havde taget alle relevante poster med i hendes årsløn.

Vi undersøgte hendes oplysninger, og det viste sig, at vi ikke havde fastsat årslønnen korrekt. Vi skulle have medtaget et ATP-bidrag, hvilket ikke er sket. Fejlen var dog ikke så graverende, at den kunne begrunde en forvaltningsretlig genoptagelse. Derfor blev kravet på at få ændret årslønnen ramt af den korte 5-årige forældelsesfrist.

Vi afviste derfor Birgittes anmodning om genoptagelse, da hendes krav på en ændret årsløn og deraf følgende mere erstatning, var forældet. Selv om hun havde et krav på mere erstatning som følge af at vi havde beregnet årslønnen forkert, kunne denne fejl ikke begrunde en forvaltningsretlig genoptagelse.

5. Forældelse efter tidligere lovgivning (Danske Lovs 5-14-4)

Som nævnt i indledningen kunne der før 2008 kun statuere forældelse i en arbejdsskadesag, hvis kravene hertil i Danske Lovs 5-14-4 var opfyldt¹⁴.

Alle Giødsbreve, som ere ældre end tyve Aar, skulle være døde og magtisløse, med mindre de inden førnævnte Tid med Skyldnerens Paaskrivelse, eller med nyt Brev, eller Creditorens opsigelse, eller Beskikkelse, eller Tingsvidende, ere fornyet.

Eller sagt på mere moderne dansk: Et krav forældes efter 20 år, medmindre den tilskadekomne (eller de efterladte) gør kravet gældende inden dette tidspunkt indtræder. Fristen på de 20 år løber fra stiftelsestidspunktet altså det tidspunkt, hvor kravet er stiftet på. Forældelse bliver afbrudt ved enhver henvendelse med krav eller forbehold om kravet. Efter hver afbrydelse, løb en ny 20-årig frist for forældelse. Det var dog et krav, at henvendelsen skulle være relevant i forhold til kravet.

¹⁴ Den tidligere gældende forældelseslov fra 1908 fandt ikke anvendelse på krav efter arbejdsskader, hvorfor der ikke gjaldt en kort forældelsesfrist, jf UfR 2000.19 H.

Den tilskadekomne kunne altså efter disse regler holde sit krav på erstatning i live for en skade, som var overgået ham i 1970'erne ved blot at henvende sig til os, inden der var gået 20 år fra den seneste afgørelse i sagen, og ved henvendelsen bede om at få sagen vurderet på ny for at afklare, om han havde krav på yderligere.

Danske Lovs bestemmelser om forældelse fandt anvendelse på arbejdsskadesager, indtil de nye forældelsesregler trådte i kraft. I overgangsperioden fra 1. januar 2008 til og med 31. december 2010 (se kapitel 6 nedenfor) fandt disse regler anvendelse sideløbende med de nye regler, dog forstået på den måde, at et krav kun kunne gøres forældet, hvis kravet var forældet efter både de gamle og de nye regler.

Efter overgangsperiodens udløb den 31. december 2010 finder Danske Lovs frister for forældelse ikke længere anvendelse.

6. Forældelse i overgangsperioden (fra 1. januar 2008 til og med 31. december 2010)

De krav, som var forældet efter reglerne i Danske Lov før de nye regler om forældelse trådte i kraft, kan ikke gøres gældende efter de nye regler¹⁵.

På grund af det komplekse samspil mellem de dagældende regler om forældelse og de nye forældelsesregler, blev der for alle krav fastsat en overgangsperiode. Overgangsperioden udløb 31. december 2010, og forældelsesloven med de tilhørende undtagelser i særlovgivningen gælder fra 1. januar 2011 i fuldt omfang.

Der indtrådte kun forældelse i arbejdsskadesager i overgangsperioden, hvis det anmeldte krav var forældet både efter Danske Lovs bestemmelse om forældelse og de nye regler om forældelse.

Da et krav i arbejdsskadesagerne efter de nye forældelsesregler forældes efter enten den lange 30-årige forældelsesfrist eller den korte 5 årige forældelsesfrist, betød det, at et krav i overgangsperioden kun blev forældet, hvis en af disse frister er indtrådt samtidig med, at der er indtrådt forældelse som følge af den 20-årige forældelsesfrist i Danske lov.

Forældelse af krav efter arbejdsskader i overgangsperioden		
Gamle regler	20 år fra skadestidspunktet	Danske Lov 5-14-4 FÆL § 3, stk. 4 § 3 i lov nr. 443 fra 2012
Nye regler – lang frist	30 år fra skadestidspunktet ved ulykker, ingen frist ved erhvervssygdomme	FÆL § 3, stk. 3 og 4 § 3 i lov nr. 443 fra 2012
Nye regler – kort frist	5 år fra kendskab til kravet	ASL § 36, stk. 2-5

Hvis kravet ikke var forældet efter begge regelsæt i overgangsperioden, kunne kravet tidligst erklæres for forældet efter overgangsperiodens udløb (den 1. januar 2011). Det ville være tilfældet, hvis kravet eksempelvis var forældet efter det ene regelsæt, altså hvis kravet var forældet efter enten

¹⁵. Undtagelse hertil er dog de erhvervssygdomme, der er afvist på grund af forældelse før 1. januar 2008, jf. afsnit 4.4 og bilag 2

den 20-årige forældelsesfrist i Danske Lov eller den 5-årige forældelsesfrist i arbejdsskadesikringsloven i løbet af overgangsperioden.

7. Forældelse i henlagte sager

Afgørelsen om henlæggelse har ikke i sig selv betydning for vurderingen af starttidspunktet for den korte forældelsesfrist.

7.1. Sagen henlagt på tilskadekomnes ønske

En arbejdsskadesag kan henlægges, når den tilskadekomne eller de efterladte beder Arbejdsmarkedets Erhvervssikring om at stoppe sagsbehandlingen. Dette kan ske umiddelbart efter anmeldelsen, men også undervejs i sagsbehandlingen. Når sagen henlægges, træffes der ikke flere afgørelser i sagen.

Behandlingen af en sag kan således standses, allerede før der er taget stilling til anerkendelsen. I disse tilfælde træffer Arbejdsmarkedets Erhvervssikring afgørelse om, at arbejdsskaden på det foreliggende grundlag ikke kan anerkendes, da den tilskadekomne (eller de efterladte) har ønsket, at behandlingen af sagen ophører.

På samme måde kan der træffes afgørelse om, at den tilskadekomne (eller de efterladte) har bedt om at stoppe sagsbehandlingen, og at der ikke på de i sagen foreliggende oplysninger er ret til ydelser efter loven.

Den tidligere regel i arbejdsskadesikringslovens § 36, stk. 2, blev ophævet med indførelsen af forældelsesloven og følgeloven. Reglen indebar, at tilskadekomnes (eller efterladtes) krav på erstatning bortfaldt 5 år efter arbejdsskadens indtræden, hvis sagen ikke kunne behandles på grund af forhold, der kunne henføres til den tilskadekomne eller de efterladte (manglende medvirken).

Efter overgangen til de nye regler fra 1. januar 2008 bortfalder tilskadekomnes (eller den efterladtes) krav ikke længere automatisk 5 år efter afgørelsen om henlæggelse. I stedet skal en efterfølgende henvendelse med krav om ydelser behandles efter de almindelige regler om forældelse. Den korte frist efter arbejdsskadesikringsloven regnes fra det tidspunkt, hvor den tilskadekomne (eller de efterladte) vidste eller burde vide, at de havde et krav – eller hvor den manglende viden kan tilregnes ham som groft uagtsomt.

Selv om fristen tidligst vil kunne regnes fra tidspunktet for henlæggelsen, vil der i realiteten ske suspension af forældelse, indtil den tilstrækkelige viden om kravet er opstået.

Ophævelsen af den hidtidige regel i § 36, stk. 2, indebærer derfor en forbedring af den tilskadekomnes og de efterladtes retsstilling i de tilfælde, hvor de har bedt om at få sagen henlagt. Dette gælder, uanset om henlæggelse sker før anerkendelsen af skaden, eller før erstatningsudmålingerne er endeligt opgjort.

Eksempel 15 – Sagen henlagt på tilskadekomnes opfordring før anerkendelse, forældelse ikke indtrådt

Anne-Lises læge anmeldte i marts 2009 et formodet arbejdsbetinget håndeksem. Før vi nåede at træffe afgørelse om anerkendelse, bad Anne-Lise i maj 2009 om at få sagen henlagt, da hun ikke ønskede sagen behandlet. Hun havde skiftet arbejdet til en bedre løn og oplevede ikke reaktioner på eksemet længere og ville derfor ikke bruge tid på arbejdsskadesagen.

I september 2014 skiftede hun arbejde igen og eksemet vendte tilbage. Hun kontaktede os i februar 2016 om at få den tidligere henlagte sag genoptaget.

Sagen var tidligere anmeldt, men der var ikke taget stilling til anerkendelsesspørgsmålet og dermed hendes ret til ydelser efter loven.

Ved den nye behandling af sagen skulle vi indledningsvis undersøge, om hendes krav på ydelser var forældede, da der var gået mere end 5 år fra den oprindelige henvendelse i sagen. For at kunne tage stilling til dette, skulle det afklares, hvornår den korte frist for forældelse af krav på godtgørelse for varigt mén henholdsvis erstatning for tab af erhvervsevne skulle regnes fra. Med andre ord – fra hvilket tidspunkt havde hun viden om hendes ret til ydelser efter loven eller hvornår kunne den manglende viden tilregnes hende som groft uagtsomt? Fra dette tidspunkt vil den korte forældelsesfrist på 5 år begynde at løbe.

Dette tidspunkt ville i denne situation ikke være indtrådt ved den oprindelige behandling af sagen, idet hendes eksem forsvandt, da hun skiftede arbejde. Hun kunne derfor ikke vide, at hun havde et krav, når der ikke var følger længere. Den korte frist ville først begynde at løbe fra det tidspunkt, hvor eksemet blussede op igen (hvis det stod klart for hende, at det var arbejdsskaden), det vil sige fra september 2014. Fra dette tidspunkt ville den korte frist for forældelse af hendes krav løbe.

Hun kunne derfor få sagen behandlet på ny, da hun henvendte sig til os i februar 2016.

Anmeldelse af sygdom marts 2009	Sagen ønskes henlagt maj 2009	Nyt arbejde September 2014	Anmodning om genoptagelse Februar 2016
---------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------	--

7.2. Sagen henlagt, fordi tilskadekomne ikke svarede på henvendelser (tidligere arbejdsskadelove)

Efter tidligere praksis blev arbejdsskadesagerne også henlagt, hvis den tilskadekomne, efter at være blevet rykket, ikke besvarede henvendelser fra os. Afgørelsen om at henlægge sagen skete uden at tage materielt stilling til oplysningerne i sagen ud fra princippet om processuel skadesvirkning.

Ved behandlingen af en anmodning om genoptagelse af en sådan sag, er det nødvendigt indledningsvis at slå fast, om der var et krav på ydelser efter loven (altså godtgørelse for mén, behandlingsudgifter, der kunne dækkes eller erstatning for tab af erhvervsevne).

Hvis den tilskadekomne dengang ikke vidste (eller hvis hans manglende viden ikke kan tilregnes ham som groft uagtsomt), at han havde et krav på disse ydelser, var den korte frist for forældelse endnu ikke begyndt at løbe. Indtil denne viden opstår (enten som konkret viden eller som tidspunktet, hvor den manglende viden kan tilregnes pågældende som groft uagtsomt), løber der

ikke en kort frist for forældelse af kravet. Der gælder alene den lange 30-årige frist ved ulykker og ingen frister ved erhvervssygdomme.

Den korte frist begynder først at løbe fra det tidspunkt, hvor den tilskadekomne vidste, at han havde et krav på ydelser efter arbejdsskadelovgivningen (eller hvor hans manglende viden må tilskrives ham som groft uagtsomt).

Hvis den tilskadekomne først får denne viden langt senere, end da anmeldelsen blev modtaget og sagen henlagt på grund af manglende svar fra den tilskadekomne, kan kravet derfor stadig gøres gældende. Det er ikke ramt af forældelse, og vi skal derfor tage stilling til, om der kan ske genoptagelse af sagen.

Det gælder også, hvis anmodningen om genoptagelse enten er begrundet i en ændring af fortegnelsen, eller hvis grundlaget for en forvaltningsretlig genoptagelse af den tidligere afgørelse er til stede. I disse situationer gælder der ikke en kort frist for forældelse, jf. afsnit 4.3 og 4.6.

Hvis den tilskadekomne derimod har haft denne viden om sin ret til ydelser fra et tidligere tidspunkt (eller hvor hans manglende viden må tilskrives ham som groft uagtsomt), løber den korte frist for at gøre kravet gældende fra dette tidspunkt. Hvis den korte 5-årige frist for forældelse er overskredet ved anmodningen om genoptagelse, vil kravet blive afvist som værende forældet uden stillingtagen til, om der er materielt grundlag for at genoptage sagen.

Eksempel 16 – Sagen henlagt på tilskadekomnes manglende svar, forældelse ikke indtrådt

Rasmus' læge anmeldte i 1997 en lungesygdom efter udsættelse for støvet arbejde i perioden fra 1980 til 1995. Der var ikke mange oplysninger om hverken sygdom eller belastning, og Rasmus besvarede ikke vores henvendelser om behandling mv. Sagen blev derfor henlagt allerede efter nogle måneder i september 1997, uden at vi havde taget stilling til om sygdommen skyldtes arbejdet og derfor kunne anerkendes.

I marts 2016 anmeldte Rasmus' læge igen den samme lungesygdom. Da der ikke var oplysninger om yderligere udsættelse, var det samme sygdom efter samme belastning, som blev anmeldt én gang til, hvorfor vi betragtede den nye anmeldelse som en anmodning om genoptagelse af den tidligere sag. Vi oprettede derfor ikke en ny sag om samme sygdom.

Vi kunne ikke af de oprindelige akter i sagen se, at Rasmus havde en viden om (eller om hans manglende viden kunne tilregnes ham som groft uagtsomt) et krav som følge af hans lungesygdom. At sagen blev anmeldt i 1997 indebar ikke, at han havde fået denne viden (eller at hans manglende viden måtte tilskrives ham som groft uagtsomt), hvorfor den korte forældelsesfrist ikke var begyndt at løbe endnu.

Da krav som følge af denne sygdom derfor hverken var forældet efter den korte eller den lange forældelsesfrist, skulle vi tage stilling til, om kravet kunne genoptages som følge af de almindelige regler herom i arbejdsskadelovgivningen.

Anmeldelse af sygdom	Sagen henlægges	Ny anmeldelse af samme sygdom
1997	september 1997	- betragtes som anmodning om genoptagelse
		Marts 2016

Eksempel 17 – Sagen henlagt på tilskadekomnes manglende svar, forældelse indtrådt

AMK anmeldte en mulig allergisk astma hos Henriette i 1993. Der var i forbindelse med anmeldelsen lavet en udførlig beskrivelse af Henriettes arbejdsmæssige påvirkninger og symptomer, og det fremgik heraf, at hun skulle udredes for allergier mv. der skulle afklare, om hendes astma var arbejdsbetinget.

Vi modtog de lægelige oplysninger fra disse udredninger, hvoraf det fremgik, at der var årsagssammenhæng mellem de arbejdsmæssige belastninger og de symptomer på allergisk astma, som var blevet anmeldt. Det fremgik ligeledes, at Henriette i forbindelse med undersøgelsen i september 1993 havde fået disse oplysninger forklaret og udleveret, herunder at hendes formodede astma efter lægens vurdering skyldtes arbejdet, og at hun derfor blev anbefalet at søge nyt arbejde.

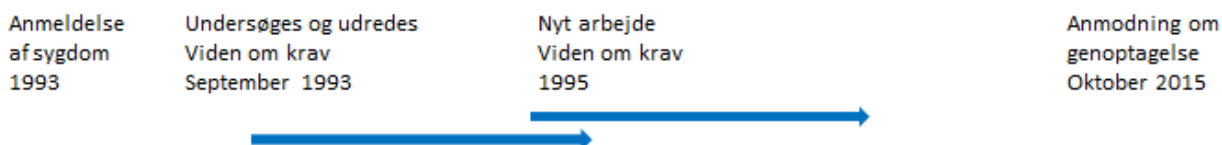
Imidlertid besvarede Henriette ikke de efterfølgende henvendelser fra os om hendes helbred mv., hvorfor sagen til sidst blev henlagt i december 1993.

Da Henriette henvendte sig om at få sagen genoptaget i oktober 2015, var der ikke efter det oplyste sket en forværring af hendes astma fra dengang. Hun var fortsat i arbejde, trods astmaen.

Vi lagde derfor til grund, at Henriette i september 1993 enten havde en viden (eller at hendes manglende viden kunne tilregnes hende som groft uagtsomt) om, at hun kunne have et krav på ydelser efter arbejdsskadelovgivningen, som følge af den anmeldte sygdom. Dermed begyndte den korte frist for forældelse af disse ydelser at løbe som udgangspunkt fra dette tidspunkt, dog under forudsætning af, at hun havde et tab på dette tidspunkt.

Hvis tabet først indtrådte senere, ville den korte forældelsesfrist først løbe fra tidspunktet for viden (eller når den manglende viden kunne tilregnes hende som groft uagtsomt), at dette tab skyldtes arbejdsskaden. Hvis hun eksempelvis skiftede erhverv til plejesektoren, da astmaen forhindrede hende i at blive i det tidligere job i 1995, ville den korte 5-årige frist løbe fra det tidspunkt, hvor hun fik tabet, dvs. skiftede arbejde.

Ved anmodningen om genoptagelse havde Henriette ikke nye krav på ydelser, der kunne begrunde, at den korte frist for forældelse af (dele af) hendes krav først skulle løbe fra et senere tidspunkt. Der var alene tale om krav, som var til stede i 1993 henholdsvis 1995.

Disse er ved anmodningen om genoptagelse i oktober 2015 forældede, hvorfor kravene afvises.

8. Forholdet mellem forældelse af personskader omfattet af både arbejdsskadelovgivningen og erstatningsansvarsloven

Når krav skal opgøres efter erstatningsansvarsloven, er det som udgangspunkt forældelsesloven, der finder anvendelse. Det betyder, at forældelsesfristen er 3 år for krav på ydelser efter erstatningsansvarsloven.

Der gælder dog særlige regler om forældelse af krav efter erstatningsansvarsloven, når kravet samtidig er opstået som følge af en arbejdsskade.

Undtagelsen gælder kun for de krav, der både kan opgøres efter arbejdsskadelovgivningen og erstatningsansvarsloven. Den gælder ikke for forældelse af krav, der ikke kan gøres gældende efter arbejdsskadelovgivningen, eksempelvis tabt arbejdsfortjeneste og godtgørelse for svie og smerte.

Den særlige undtagelse, der betyder, at kravet forældes efter reglerne i arbejdsskadelovgivningen og ikke efter forældelseslovens kortere frist finder anvendelse, når der på grund af arbejdsskaden tillige er et krav mod arbejdsgiver efter erstatningsansvarsloven.

Praksis for at gøre krav efter erstatningsansvarsloven, der er afledt af krav efter arbejdsskadesikringsloven gældende, blev fastlagt ved Vestre Landsrets afgørelse af to domme i december 2015¹⁶ om forældelse af differencekravet.

Begge domme fastslår, at forældelse af differencekrav først kan indtræde 1 år efter, at arbejdsskademyndighederne har opgjort kravet efter arbejdsskadesikringsloven. Med andre ord begynder forældelsesfristen for et differencekrav først at løbe fra det tidspunkt, hvor kravet er opgjort efter arbejdsskadereglerne. Fristen på 1 år følger af den korte frist for forældelse i forældelsesloven, som erstatningsansvarsloven følger.

At kravet først begynder at løbe fra dette tidspunkt skyldes, at den tilskadekomne i sager om differencekrav ikke har mulighed for at rejse kravet efter de almindelige erstatningsretlige regler FØR kravet efter arbejdsskadesikringsloven er opgjort. Denne hindring i at kunne opgøre kravet indebærer, at krav efter erstatningsansvarsloven tidligst blive forældet 1 år efter at arbejdsskademyndighederne har opgjort kravene efter arbejdsskadesikringsloven. Denne frist følger af FÆL § 14.

Denne forlængede frist for at gøre krav gældende efter erstatningsansvarsloven, når der samtidigt verserer en arbejdsskadesag, gælder kun for differencekravene. Øvrige krav efter erstatningsansvarsloven, eksempelvis retten til tabt arbejdsfortjeneste eller godtgørelse for svie og smerte, forældes efter forældelseslovens bestemmelser uafhængigt af arbejdsskademyndighedernes behandling af krav efter arbejdsskadesikringsloven.

Det bemærkes, at forældelsesfristen afhænger af, hvem differencekravet rejses mod:

- Rejses kravet mod arbejdsgiveren gælder samme frister som i arbejdsskadesikringsloven
- Rejses kravet mod andre end arbejdsgiveren gælder de samme frister som i den generelle forældelseslov

---

¹⁶ Vestre Landsrets domme af 4. december 2015 (V.L. B-0699-14), offentliggjort i (FED 2015.43) og 8. december 2015 (V.L. B-2528-14)

Bilag 1 – Begrebsoversigt

I nedenstående oversigt er de enkelte begrebet berørt i vejledningen beskrevet i overordnede træk. For egentlig gennemgang af begreberne henvises til vejledningen.

Frister relateret til arbejdsskadesagsbehandlingen

Begreb	Regler og konsekvenser af overskridelse af reglerne
Forældelse efter arbejdsskadereglene	<p>Reglerne</p> <p>Reglerne om forældelse skal sikre, at krav rettet mod en anden skal gøres gældende og opfyldes – eller også ophøre.</p> <p>Vurderingen af, hvorvidt forældelse er indtrådt for et krav afhænger af en eventuel overskridelse af de forskellige frister</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Den lange forældelsesfrist er 30 år i sager vedrørende arbejdsulykker (den findes ikke for erhvervssygdomme). Denne frist regnes fra det tidspunkt, hvor ulykken skete. 2) Den korte frist er i arbejdsskadesager 5 år. Denne frist regnes fra det tidspunkt, hvor kravet kunne gøres gældende, altså fra den ansatte vidste eller burde vide (grov uagtsomhed), at han kunne gøre et krav gældende. 3) Tillægsfristen er på 3 år (kan ikke udløbe før den korte forældelsesfrist). Det er den frist man har til at anlægge en retssag efter at arbejdsskademyndighederne har afsluttet behandlingen af sagen. <p>Hvis bare én af disse tre frister er overskredet i den konkrete sag, er der indtrådt forældelse.</p> <p>Konsekvens af FORÆLDELSE</p> <p>Når kravet er forældet, er kravet endeligt mistet. Det kan ikke genoplives, og man har mistet retten til kravet.</p>
Anmeldelse af erhvervssygdomme	<p>Reglerne</p> <p>Egen læge eller behandlende læge skal anmelde en erhvervssygdom, hvis lægen skønner, at en sygdom (eller mistanke om sygdom) kan skyldes påvirkninger på arbejdet.</p> <p>Lægen skal anmelde sygdommen til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Arbejdstilsynet senest 8 uger efter, at lægen fik formodning om, at sygdommen kunne skyldes arbejdet. Lægen kan få en bøde for ikke at anmelde sygdommen rettidigt.</p> <p>Den ansatte har selv en pligt til at sikre sig, at den formodede arbejdsbetingede sygdom er anmeldt til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring inden 1 år fra det tidspunkt, hvor lægen formodede at sygdommen kunne være arbejdsbetinget</p> <p>Konsekvens af FOR SEN ANMELDELSE</p>

	<p>Når en sygdom er anmeldt for sent (senere end 1 år efter, at lægen formodede at sygdommen kunne være arbejdsbetinget), kan Arbejdsmarkedets Erhvervssikring kun behandle sagen, hvis der kan dispenseres for overskridelsen af anmeldefristen.</p> <p>Kan der dispenseres, bevarer den ansatte krav på ydelser efter arbejdsskadesikringsloven.</p> <p>Den ansatte mister sine krav på ydelser efter loven, hvis der ikke kan dispenseres fra den sene anmeldelse, idet disse kun kan udbetales, når sygdommen er anerkendt.</p> <p>Dukker der senere nye oplysninger op, kan sagen søges genoptaget til ny vurdering af muligheden for dispensation (og dermed ret til ydelser) inden for 5 år, regnet fra tidspunktet for den første afgørelse om afslag på dispensation.</p> <p>Hvis anmeldelse sker efter udløbet af den korte frist for forældelse, kan kravene være ramt af forældelse. Arbejdsskademyndighederne kan i disse situationer ikke realitetsbehandle anmeldelsen, men vil afvise sagen som værende forældet.</p>
<p>Anmeldelse af ulykker</p>	<p>For at kunne opnå ret til ydelser efter arbejdsskadesikringsloven, skal ulykken anmeldes.</p> <p>Arbejdsgiver har pligt til at anmelde ulykken inden 9 dage, hvis han skønner, at den ansatte får ret til ydelser efter arbejdsskadesikringsloven.</p> <p>Hvis arbejdsgiver ikke har anmeldt skaden, men den tilskadekomne endnu ikke på 5 ugers dagen har genoptaget sit sædvanlige arbejde i fuldt omfang, skal arbejdsgiveren anmelde skaden, selv om der ikke er forventning om ret til ydelser.</p> <p>Den ansatte har pligt til selv at sikre sig, at skaden er anmeldt til forsikringsselskabet eller Arbejdsmarkedets Erhvervssikring inden for et år, regnet fra det tidspunkt, hvor skaden skete.</p> <p>Konsekvens af FOR SEN ANMELDELSE</p> <p>Når en arbejdsulykke er anmeldt for sent (senere end 1 år efter, at ulykken skete), kan Arbejdsmarkedets Erhvervssikring kun behandle sagen, hvis der kan dispenseres for overskridelsen af anmeldefristen.</p> <p>Hvis den ansatte har et krav på ydelser efter skaden, der ikke er ramt af forældelse, kan der ske dispensation for en for sen anmeldelse.</p> <p>Hvis der er indtrådt forældelse af kravene på ydelser, der skyldes den for sent anmeldte arbejdsulykke, kan der ikke gives dispensation for den sene anmeldelse. Arbejdsmarkedets Erhvervssikring vil derfor afvise at</p>

	<p>dispensere med henvisning til, at der er indtrådt forældelse for kravene, hvorfor betingelserne for dispensation ikke kan opfyldes.</p>
<p>Genoptagelsesfrister for anerkendelses-spørgsmålet</p> <p>(lov om arbejdsskadesikring og lov om sikring mod følger af arbejdsskade)</p>	<p>Når Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (tidligere Arbejdsskadestyrelsen) har afvist en arbejdsskade som omfattet af loven, kan den tilskadekomne efter loven få sagen genoptaget inden for 5 år fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (tidligere Arbejdsskadestyrelsen) traf afgørelsen om afvisning.</p> <p>Sagen kan genoptages, hvis der kommer nye oplysninger om belastningen, sygdommen eller følgerne. En genoptagelse betyder, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring vurderer anerkendelses-spørgsmålet på ny i lyset af de nye oplysninger. Arbejdsmarkedets Erhvervssikring kan ved den nye afgørelse fortsat komme frem til, at sagen skal afvises.</p> <p>Når der er gået 5 år, kan spørgsmålet om anerkendelse som hovedregel ikke længere genoptages efter loven.</p> <p>Dog gælder den undtagelse, at hvis Arbejdsmarkedets Erhvervssikring efterfølgende ændrer på fortegnelsen vedrørende den sygdom der er anmeldt, kan den tilskadekomne bede om få sin sag vurderet efter de ændrede beskrivelser af fortegnelsen.</p>
<p>Afbrydelse af forældelse</p>	<p>Hvis man gør sit krav gældende inden det er forældet, afbrydes fristen for forældelse. Afbrydelsen varer, indtil der er truffet afgørelse i sagen.</p> <p>Hvis der går lang tid før der træffes afgørelse, eller hvis afbrydelsen sker umiddelbart inden forældelse indtræder, kan det betyde, at adgangen til at gøre yderligere krav gældende forældes efter lovens lange frist, mens kravet behandles hos arbejdsskademyndighederne.</p> <p>Man kan anmelde flere krav uafhængigt af hinanden og er derfor ikke afskåret fra at gøre sit krav gældende inden for fristen, blot fordi arbejdsskademyndighederne allerede tager stilling til andre krav som følge af skaden.</p>
<p>Genoptagelsesfrister for godtgørelse for varigt mén</p>	<p>Der gælder en 5-årsfrist for genoptagelse af krav på godtgørelse. Betingelsen, som den tilskadekomne skal opfylde er, at der er <i>sket væsentlige ændringer af de forhold</i>, som arbejdsskademyndighederne lagde til grund, da kravet blev opgjort første gang.</p> <p>Det betyder i praksis, at hvis den tilskadekomne kan dokumentere en forværring af følgerne siden myndighederne vurderede sagen første gang, skal myndigheden genoptage spørgsmålet om yderligere godtgørelse. Det er ikke krav om, at genoptagelse skal føre til yderligere godtgørelse.</p> <p>Hvis anmodningen om genoptagelse kommer senere end 5 år efter den første afgørelse, skal der foreligge <i>ganske særlige omstændigheder</i>, førend myndigheden er forpligtet til at genoptage sagen.</p>

	I praksis betyder det, at der skal foreligge en så væsentlig forværring af følgerne, at den tilskadekomne har krav på yderligere godtgørelse.
Genoptagelsesfrister for erstatning for tab af erhvervsevne	<p>Der gælder ligeledes en 5-årsfrist for genoptagelse af krav på erstatning som følge af tab af erhvervsevne. Efter ordlyden er det samme betingelser, der gælder for genoptagelse inden for og uden for 5 års fristen, men udviklingen i retspraksis har medført, at der skal mindre til at genoptage en sag om krav på erstatning for tab af erhvervsevne uden for 5-årsfristen, end tilfældet er for genoptagelse af det varige mén.</p> <p>Der gælder samme lempelige adgang inden for 5 års fristen som ved godtgørelse for varigt mén.</p> <p>Betingelserne for genoptagelse uden for 5-årsfristen antages at foreligge, når der er sket væsentlige ændringer af de forhold der lå til grund for den oprindelige vurdering og det samtidig må antages, at ændringerne helt eller delvist er følger af arbejdsskaden. Der er ikke et krav i dette om, at genoptagelse skal medføre en ændring af tabet af erhvervsevne, om end det oftest vil forekomme.</p>
Genoptagelse på forvaltningsretligt grundlag	<p>Hvis Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (eller tidligere Arbejdsskadestyrelsen) har begået alvorlige sagsbehandlingsfejl i forbindelse med vurderingen af arbejdsskadesagen, kan den trufne afgørelse være ugyldig. Arbejdsmarkedets Erhvervssikring skal i disse situationer genoptage sagen på forvaltningsretligt grundlag og træffe en ny, gyldig afgørelse i sagen.</p> <p>Der er ikke korte frister for forvaltningsretlig genoptagelse.</p>

Juridiske fagudtryk i arbejdsskadesagsbehandlingen

Skadeårsagstidspunkt	<p>Det tidspunkt, hvor skaden, der er årsag til kravet/kravene indtræder, det vil sige ulykkestidspunktet.</p> <p>Den lange frist for forældelse begynder at løbe fra dette tidspunkt.</p>
Skadevirkningstidspunkt	<p>Det tidspunkt, hvor følgerne af den oprindelige skade, indtræder/opstår/klarlægges.</p> <p>Den korte frist for forældelse regnes fra dette tidspunkt</p>
Afbrydelse	<p>En frist for forældelse kan afbrydes ved, at skyldner erkender kravet (og eksempelvis udbetaler erstatningen), at der tages retslige skridt (der anlægges sag) eller ved at anmelde arbejdsskaden til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (tidligere Arbejdsskadestyrelsen).</p> <p>Den korte frist for forældelse af kravet er altså begyndt at løbe, men er blevet afbrudt ved en aktiv handling af den, der har kravet.</p>

	<p>Afbrydelsen indebærer, at kravet ikke kan rammes af forældelse, mens myndighederne behandler sagen.</p> <p>Når myndigheden har truffet afgørelse, er forældelse af kravet ikke længere afbrudt.</p> <p>Hvis den tilskadekomne rettidigt klager over Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings (tidligere Arbejdsskadestyrelsens) afgørelse til Ankestyrelsen, vil forældelse af kravet forblive afbrudt under Ankestyrelsens behandling af kravet. Først når Ankestyrelsen træffer afgørelse i sagen, kan kravet rammes af forældelse igen. Der gælder herefter en 3-årig tillægsfrist.</p> <p>Hvis man er utilfreds med myndighedernes afgørelse, må man derfor anlægge sag ved domstolene inden tillægsfristen udløber for fortsat at sikre sig, at kravet ikke rammes af forældelse. Hvis man ikke anlægger retssagen, vil man miste retten til kravet på grund af forældelse, hvis den korte frist for at gøre kravet gældende udløber.</p> <p>Dette følger af reglerne i FÆL § 3, kapitel 5 og 6, sammenholdt med ASL § 36.</p>
Suspension af fristerne for forældelse	<p>Som udgangspunkt løber forældelsen fra skaden indtræder, men starttidspunktet for den korte forældelse suspenderes til den dato, hvor man vidste eller burde vide (grov uagtsomhed) vide, at der var et krav).</p> <p>Den korte frist er altså ikke begyndt at løbe endnu (fordi kravet om kendskab ikke er opfyldt).</p> <p>Følger af FÆL § 3 og ASL i § 36.</p>
Fordringshaver	<p>Den person, der har et krav mod en anden. I arbejdsskadesager er fordringshaveren den tilskadekomne, som kan have et krav på en ydelse efter loven, når skaden er anerkendt.</p>
Forældelse	<p>Den mest absolutte indsigelse mod et krav, da det medfører, at retten til ydelserne (kravet) bortfalder.</p> <p>Ophør af retten til en fordring (et krav på ydelser efter loven).</p> <p>Hvis et krav bliver forældet, kan man ikke længere kræve at få de ydelser, der følger af arbejdsskaden, udbetalt fra forsikringsselskabet.</p>
Forældelsesfrist	<p>Den periode man har til at gøre sit krav gældende i, inden kravet rammes af forældelse.</p>

<p>Fordring</p>	<p>Det krav man har på en økonomisk ydelse. I arbejdsskadesager er fordringen det krav man kan have på en ydelse efter loven (godtgørelse for varigt mén, erstatning for tab af erhvervsevne osv.)</p>
<p>Forældelsesloven (FÆL)</p>	<p>Senest offentliggjort ved lovbekendtgørelse nr. 1258 af 9. november 2015.</p> <p>Loven indeholder de almindelige eller generelle regler ved forældelse og finder anvendelse på alle de krav, der ikke forældes efter regler uden for forældelsesloven, som eksempelvis arbejdsskadesagerne.</p> <p>I FÆL sondres der mellem fordringer som følge af personskader og andre fordringer.</p> <p>Den lange frist for forældelse af personskader i FÆL er 30 år, mens den korte frist er 3 år. Det har især betydning ved behandlingen af skader som både er omfattet af arbejdsskadesikringsloven og erstatningsansvarsloven.</p> <p>Er der derimod tale om andre krav efter FÆL (tingsskade eller et aftalebrud), er den lange forældelsesfrist mellem 3 og 10 år (afhængigt af grundlaget for kravet) og den korte frist er 1 år.</p>
<p>Forvaltningsretlig genoptagelse</p>	<p>Når en myndighed har anvendt lovgrundlaget forkert og som følge heraf muligvis har truffet en forkert afgørelse, har borgeren ret til en genoptagelse af sagen på forvaltningsretligt grundlag. Det samme gælder, hvis afgørelsen er baseret på en væsentlig faktuel fejl, der har betydning for afgørelsens udfald. En genoptagelse af sagen behøver ikke at altid medføre, at resultatet af afgørelsen er ændret i forhold til tidligere, men begrundelsen for resultatet skal inddrage den korrekte anvendelse af retsreglerne.</p> <p>Hvis myndigheden har udøvet et fejlskøn, kan afgørelsen ligeledes genoptages på forvaltningsretligt grundlag. Der stilles krav om, at fejlen er væsentlig, hvilket i praksis indebærer, at resultatet som følge af genoptagelsen skal være ændret i forhold til den tidligere afgørelse.</p> <p>Den samme ret har borgeren, når myndigheden ved sin behandling af sagen har tilsidesat de almindelige retssikkerhedsprincipper (har eksempelvis undladt partshøring).</p>

Bilag 2 – Lovgrundlaget

Forældelse af krav, der kan følge af en arbejdsskadesag, følger af flere forskellige lovgivninger, og det er derfor afgørende at fastslå, hvilke forældelsesregler, der er gældende for det enkelte krav.

Hovedlovene for forældelse af arbejdsskadesager er

- **Lov om forældelse af fordringer** (Lov nr. 522 af 6. juni 2007, der senest er offentliggjort ved LBKG nr. 1238 af 9/11/2015).
- **§ 36, i arbejdsskadesikringsloven** , der blev indført ved lov nr. 523 af 6. juni 2007.
- § 3 i lov nr. 443 af 23. maj 2012.

Vejledningen gennemgår reglerne om forældelse i henhold til disse bestemmelser.

Forældelsesloven og arbejdsskadesikringsloven er siden den første vedtagelse af de nye forældelsesregler i 2007 blevet ændret for at sikre, at forældelsesreglerne fik det tilsigtede indhold for så vidt angår erhvervssygdommene. Ændringerne vedrører således udelukkende krav som følge af erhvervssygdomme, som var afvist eller ville skulle afvises på grund af forældelse efter Danske Lovs regler.

Ændringerne er berørt i vejledningen, og regelgrundlaget er gengivet her:

- **Lov om ændring af forældelsesloven** (lov nr. 421 af 10. maj 2011) indførte § 3, stk. 4, i forældelsesloven, hvorefter den 30 årige forældelsesfrist for erhvervssygdomme blev ophævet.
  - Ændringen finder anvendelse på alle tidligere stiftede, men endnu ikke forældede fordringer
  - Loven finder desuden anvendelse på de fordringer, som var blevet forældet efter overgangsperiodens afslutning og indtil lovens ikrafttræden 12. maj 2011. Krav som var forældede på grund af den 30 årige forældelsesfrist i denne periode, fik ophævet forældelsen og kunne behandles efter de almindelige regler om arbejdsskade.
  - Ændringen sikrer, at alle erhvervssygdomssager – uanset hvilken arbejdsskadelov de er anmeldt efter – ikke rammes af en lang forældelsesfrist

Da det er forældelsesloven, der regulerer den lange frist for forældelse i arbejdsskadesagerne, gælder ændringen for forældelse af alle erhvervssygdomssager.

- **Lov om ændring af lov om arbejdsskadesikring** (lov nr. 443 af 23. maj 2012) indførte via overgangsbestemmelserne i § 3, særlige regler for krav som følge af erhvervssygdomme, der ville have været forældet efter Danske Lovs regler før overgangsperioden, hvis de havde været anmeldt på dette tidspunkt:
  - Hvis en erhvervssygdom opstået før overgangsperioden ville blive vurderet forældet efter Danske Lovs regler, kan sagen om krav som følge af denne sygdom realitetsbehandles som om kravet ikke var forældet
  - Genoptagelse og ny vurdering kan ske, selv om der er gået mere end 5 år fra Arbejdsskadestyrelsen (nu Arbejdsmarkedets Erhvervssikring) traf afgørelse om afvisning på grund af forældelse
  - Ved den fornyede behandling af sagen, skal arbejdsskadesikringslovens nugældende regler i § 36, stk. 3, om forældelse anvendes, når det skal afklares, om krav som

- følge af disse erhvervssygdomme er forældet efter den korte frist. Dette gælder også for sager, der er omfattet af tidligere arbejdsskadelove
- Forældelse efter den korte frist skal vurderes efter reglerne i arbejdsskadesikringsloven, dog med følgende modifikationer:
    - Den korte frist for forældelse i § 36, stk. 3, kan tidligst regnes fra 1. januar 2013, hvor loven trådte i kraft. Det betyder, at forældelse af krav i disse sager tidligst kan forældes per 1. januar 2018
      - Dette gælder i kun de sager om erhvervssygdomme, hvor Arbejdsskadestyrelsen endnu ikke havde truffet afgørelse om erstatning og godtgørelse den 1. januar 2013
      - Det gælder ikke for de tilskadekomne, der allerede før 1. januar 2013 var tilkendt erstatning og godtgørelse i forbindelse med de særlige regler om tilsidesættelse af forældelsesreglerne for sygdomme som følge af arbejde på Grindstedværket efter tekstanmærkning nr. 129 til finansloven for 2009¹⁷. Her gælder de almindelige korte frister for forældelse i henhold til den lovgivning, som skaden er anmeldt under.

---

¹⁷ Denne tekstanmærkning handlede om erstatninger til personer, der havde arbejdet på Grindstedværket i Grindsted.

Bilag 3 – Oversigt over eksempler i vejledningen

Eksempel	Handler om	Se afsnit
1	Faktisk vildfarelse om årsagssammenhæng, suspension af den korte 5-årige forældelsesfrist	3.2.
2	Retlig vildfarelse om adgang til genoptagelse, ikke suspension af den korte 5-årige forældelsesfrist	3.2.
3	Forværring af mén	3.2.
4	Nye erhvervssituationer	3.2.
5	Tillægsfristen – ”tidligst 3 år”	3.3.
6	Hvornår skal et krav på forværring af det varige mén gøres gældende?	4.1.
7	Forældelse indtrådt ved sen anmeldelse af erhvervssygdom	4.2.
8	Forældelse ikke indtrådt ved sen anmeldelse af erhvervssygdom	4.2.
9	Forældelse ikke indtrådt ved sen anmeldelse af ulykke	4.2.
10	Forældelse ikke indtrådt ved ny anmeldelse efter ændring af fortegnelse	4.3.
11	Hvornår indtræder forældelse efter den korte frist af nye krav, når andre krav som følge af arbejdsskaden tidligere er behandlet?	4.5.
12	Forældelse indtrådt for yderligere erstatning for tab af erhvervsevne	4.5.
13	Forældelse ikke indtrådt ved forvaltningsretlig genoptagelse af kravet	4.6.
14	Forældelse indtrådt, da afslag på forvaltningsretlig genoptagelse	4.6.
15	Sagen henlagt på tilskadekomnes opfordring før anerkendelse – forældelse ikke indtrådt	7.1.
16	Sagen henlagt på tilskadekomnes manglende svar – forældelse ikke indtrådt	7.2.
17	Sagen henlagt på tilskadekomnes manglende svar – forældelse indtrådt	7.2.